

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Versijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 600 F per jaar

Postchekrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Beschouwingen naar aanleiding van de nieuwe wet op de Jeugdbescherming^(*)

De titel: «Beschouwingen naar aanleiding van de nieuwe wet op de Jeugdbescherming» situeert het onderwerp van mijn uiteenzetting meteen tussen twee uiterste opvattingen in.

Aan de éne kant: de behandeling van een zo ruim en veelomvattend onderwerp als: de jeugdbescherming in het algemeen; aan de andere kant een bespreking van de recente wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming.

De jeugdbescherming in haar geheel, tenzij om ze inleidend te situeren in verband met de nieuwe wet, is een te veel omvattend onderwerp dat hierdoor gemakkelijk tot het hanteren van gemeenplaatsen verleidt.

Een wetscommentaar lijkt mij weinig interessant voor mensen van het vak; U kan allen de wetteksten lezen en interpreteren, voor wat bepaalde proceduregedeelten betreft met meer deskundigheid dan ik.

De gekozen titel laat mij toe een aantal opvattingen die ik heb over de jeugdbescherming te confronteren met de nieuwe wet, na te gaan welke opvattingen in de wetteksten geconcretiseerd zijn en tevens een aantal problemen en nevgralieke punten van deze wet betreffende de jeugdbescherming onder Uw aandacht te brengen.

Mag ik aan deze korte inleiding nog enkele waarschuwingen toevoegen? :

1) Haast onnodig te zeggen dat ik met deze voordracht geen de minste pretentie op volledigheid heb. Ik heb een beperkte keuze gedaan en zal achtereenvolgens als vertrekpunt nemen :

1° Het fenomeen van de jeugdbescherming om hierin, telkens verengend, de begrippen te situeren van de algemene en de bijzondere jeugdzorg, en in de bijzondere jeugdzorg, de gerechtelijke en de sociale jeugdbescherming.

2° De relativisering of subjectivering van de feiten, ook het rechtsfeit en de bijzondere weerslag hiervan op het jeugdrecht.

3° De aktuele opvatting over «de jeugd» en haar consequenties voor het concept: jeugddelinkwentie.

4° De eisen gesteld door de uitwerking van de nieuwe wet betreffende de jeugdbescherming afgewogen aan de huidige voorhanden zijnde mogelijkheden.

2) Bij mijn keuze en verwerking van beschouwingen heb ik verder verkozen persoonlijke meningen voor te brengen ook al kleven hieraan voor mij nog een aantal vraagtekens vast, boven een vlakker commentaar of het brengen van algemeen aanvaarde stellingen.

3) Tenslotte neem ik geen formeel juridisch standpunt in, maar word veeleer vanuit het ruimere oogpunt van de sociale wetenschappen (waaronder het recht als sociale wetenschap is begrepen) tot de hierna volgende beschouwingen gebracht.

I. De eerste algemene beschouwing waarvan ik wilde vertrekken betreft de *jeugdbescherming* zelf. Wat is jeugdbescherming — waarom heeft men ze ingesteld? Waarom acht elke gemeenschap een jeugdbescherming noodzakelijk? Kort geschetst om de volgende twee redenen:

1° Wegens de veel langere hulpbehoefte van het kleine kind dat in vergelijking met jonge dieren veel later tot zelfstandigheid komt.

2° Omwille van de bijzondere lange sociale leertijd die een kind en jeugdige in onze ingewikkelde maatschappij moet doormaken en waarvoor het leiding en begeleiding nodig heeft.

Men zou de jeugdbescherming aldus kunnen omschrijven als het geheel van zorgen dat — op welk gebied ook — door een bepaalde gemeenschap aan al haar jeugdigen wordt verstrekt. Deze jeugdbescherming, die met de term *algemene jeugdzorg*, wordt aangeduid, omvat zowel opvoeding, als onderwijs, oriëntering, verzorging...

Men stelt echter vast dat voor bepaalde jongeren de maatregelen die de gemeenschap voor al haar jeugdigen voorzien heeft ontoereikend zijn. Zij hebben wegens een handicap dat hoofdzakelijk op fysisch-psychisch of sociaal gebied ligt (met duidelijke wisselwerking tussen deze gebieden onderling) nood aan *bijzondere jeugdzorg*. Bijzondere maatregelen zijn dus

(*) Voordracht gehouden door Prof. Dr. Mevrouw Gerda De Bock in de zaal van de Akademieraad van de Rijksuniversiteit Gent, op 16 juni 1965, ter gelegenheid van een voorlichtingsvergadering ingericht door de heer Procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Gent.

ten behoeve van deze onaangepaste jeugd te voorzien.

Een onderdeel van deze bijzondere jeugdzorg kan men *gerechtelijke* of *justitiële jeugdbescherming* noemen. Hiertoe behoren dan de maatregelen, op welk gebied ook gelegen, die door tussenkomst van een gerechtsgeslacht worden genomen.

Het criterium voor deze categorie is duidelijk een formeel element: de tussenkomst van een gerechtelijk orgaan. Hierdoor verkrijgt de «gerechtelijke jeugdbescherming» inhoudelijk een artificieel karakter. Men beweert wel eens (om toch ook inhoudelijk een eigen aard aan dit geheel te geven) dat de gerechtelijke jeugdbescherming uitsluitend of hoofdzakelijk de sociaal gehandicapte jeugdigen betreft. Ik denk niet, alhoewel dit handicap zeker meestal aanwezig is en juist tot de gerechtelijke tussenkomst dwingt, dat men hier een scheidingslijn kan trekken. Ook andere jeugdigen kunnen een handicap ondervinden vanwege hun milieu-omstandigheden en ook en vooral komen bij de jeugdigen t.o.v. dewelken een gerechtelijke maatregel wordt getroffen tal van fysische en psychische handicaps voor, die men niet mag verwaarlozen.

Men doet beroep op het gerecht omdat de te nemen maatregel een ingreep meebrengt in het zelfbeschikkingsrecht van de familie, in de ouderlijke macht, ongeacht het feit of de moeilijkheden, die de maatregel veroorzaken, uit gedragingen van de minderjarige zelf of zijn milieu-omstandigheden zijn ontstaan. Men wenst het gerechtelijk ingrijpen echter zoveel mogelijk te ontwijken. Onvermijdelijk drukt het een stempel op de betrokken jeugdige en beperkt het, zij het in het belang van deze jeugdige, de autonomie van de familie.

Men stelde vast dat dit gerechtelijk ingrijpen meestal een lange vóórgeschiedenis had en dat men het misschien had *kunnen* vermijden door tijdiger tussenkomst. Onwaardigheid groeit dikwijls uit onbekwaamheid, delikwentie uit verwaarlozing. Een aantal pretoriaanse praktijken, zowel vanwege het parket als van de kinderrechtbank, gaan reeds geruime tijd naar een meer *preventieve* tussenkomst op.

Deze tendens vindt haar extreme doorwerking in onze recente wet op de jeugdbescherming. De officiële tussenkomsten worden geofficieerd en nog veel meer mogelijkheden worden ingevoerd.

Vóórdien kon men als omschrijving van de gerechtelijke kindbescherming geven: alle maatregelen ter bescherming van kinderen die door een rechtsorgaan worden verzekerd of die in de wetgeving zijn vastgelegd.

Door de wet van 8 april 1965 wordt uitdrukkelijk gesteld dat men deze laatste alternatief moet laten vallen. Binnen dit nieuwe charter van de jeugdbescherming immers vindt men, vastgesteld in een zelfde wet: een sociale bescherming naast een gerechtelijke bescherming.

Dit is ineens een heel grote stap. Voordien had enkel art. 15 van de wet van 15 mei 1912 «Ontucht of prostitutie of hun middelen van bestaan zoeken in feiten of handelingen die kunnen leiden tot...» een breder profylactisch karakter. In tegenstelling tot de meeste buitenlandse wetgevingen was er tot tussenkomst van de rechtbank ofwel gekarakteriseerde onwaardigheid van de ouders of een asociale gedraging, vastgelegd als jeugddelikwentie, vereist. Een beschikking als de Engelse ten gunste van kinderen die zorg en bijstand nodig hebben: «children in need of care and protection», komt niet voor. Zonder de overgang van geleidelijkheid is onze wetgeving ineens baanbrekender dan de andere en stelt een bescherming in,

niet door tussenkomst van gerechtsgeschichten verzekerd: die zichzelf omschrijft als:

«een preventieve sociale actie ten voordele van de minderjarige (beneden de 21 jaar) wanneer:

a) de gezondheid, de veiligheid of de zedelijkheid gevaar loopt wegens het milieu waarin hij leeft of wegens zijn bezigheden;

b) de omstandigheden waarin hij wordt opgevoed door het gedrag van degenen die hem onder hun bewaring hebben gevaar opleveren».

Waar moet men in de hiervoor omschreven jeugdbescherming deze in de wet vastgesteld «sociale bescherming» situeren en hoe verhoudt zij zich, afgezien van de organen die haar onderbouw uitmaken, ten overstaan van de daarop volgende gerechtelijke bescherming? Dit blijft m.i. niettegenstaande een vrij uitvoerig commentaar in het memorie van toelichting bij de wet een even moeilijk als belangrijk probleem.

Louter preventief, hoe gaarne men tegenwoordig ook met dit modewoord zwaait, kan men deze tussenkomst eerlijkheidshalve niet noemen. De hulp moet weliswaar door de personen, die de ouderlijke macht uitoefenen of de minderjarige in rechte of in feite onder hun bewaring hebben, «gevraagd of aanvaard zijn». Indien echter de verantwoordelijken spontaan hun weg zoeken en vinden om maatregelen van bijzondere jeugdzorg te laten toepassen dient de wet op hen niet te worden toegepast. Het gaat hier m.i. veeleer om een «bereidwilligheid» dan om een werkelijke vrijwilligheid.

Deze moeilijkheid zal m.i. vergroten bij de toepassing van de nieuwe wet. Onvermijdelijk immers zal bij onwil of tegenwerking vanwege de ouders bij maatregelen van sociale bescherming, wegens de reeds vastgestelde en zelfde feiten, naar de gerechtelijke bescherming worden overgegaan.

Hierbij dreigt deze sociale bescherming als een *pre-justitiële* bescherming, een soort voorportaal van de gerechtelijke bescherming, voor te komen wat de bedoeling van de wetgever totaal zou ontzenuwen. Hoe te vermijden dat zij dit in de ogen van de publieke opinie wordt, lijkt mij een delikate opgave die zeker niet vergemakkelijkt wordt door het feit dat dezelfde organen optreden in de beide vormen van bescherming die men hierdoor makkelijk als twee opeenvolgende fazen gaat zien. Indien een beroep doen op de jeugdbeschermingscomités, centrale organen van de sociale bescherming, in de praktijk te dikwijls moest leiden tot een dwingende tussenkomst van de jeugdrechtsbank zou dit het vertrouwen in het meer preventieve sociale karakter van deze actie in het gedrang kunnen brengen.

De hoofdbedoeling van de wetgever met deze sociale jeugdbescherming is het uiterst labiele evenwicht te bewaren tussen twee primair belangrijke waarden: enerzijds het zolang mogelijk eerbiedigen van de vrijheid, het zelfbeschikkingsrecht van de families en anderzijds het belang van de kinderen, wat gediend wordt door een vroegtijdige depistage van elk gevaar van onaangepastheid. Vandaar een tussenstadium tussen de volkomen vrijwilligheid en het persoonlijk initiatiefnemen enerzijds en een ingrijpen van het gezag anderzijds.

In hoeverre zullen de maatregelen, in het kader van de sociale bescherming genomen, reeds rechtstreeks of onrechtstreeks een beperking van deze familiale onschendbaarheid inhouden? Wie neemt hiertoe het initiatief? Welke zullen concreet de criteria voor de bevoegdheid van deze sociale instanties zijn en hoe een graad van bereidwilligheid te appreciëren?

II. Deze laatste vraag brengt ons meteen naar de

tweede meer algemene beschouwing die mij van belang schijnt in dit verband, ook al is zij bijlange niet beperkt tot de jeugdbescherming alleen.

De taak van alle magistraten, evenals die van alle mensen bekleed met een professionele beslissingsmacht, is de laatste decennia ongemeen veel genuanceerder, ingewikkelder en hierdoor moeilijker geworden. De enorme vlucht die de sociale of humane wetenschappen genomen hebben, en verder nemen, hebben zoveel nieuwe perspectieven geopend dat hierdoor een aantal traditionele principes die enig houvast geven op losse schroeven werden gezet. Kortom een *fenomeen van relativering, van subjectivering en individualisering* doet zich op alle gebieden die de mens betreffen voor. Om naast het recht, slechts twee voorbeelden te noemen: De moderne geneeskunde verkondigt dat men niet zozeer een ziekte dient te behandelen als wel een bepaalde zieke, d.i. een individu dat een ziektebeeld vertoont waarin ook allerlei factoren, zijn milieu en persoonlijkheid betreffende, zijn verweven.

Een voorbeeld van een heel andere orde biedt de moderne roman «nouveau roman» met als kenmerk zijn velerlei gezichtshoeken. De schrijver heeft de illusie en meteen zijn voorrecht van alwetendheid opgegeven. Hieruit groeit meteen onzekerheid over elke absolute waarde van observatie en mededeling waarbij beperktheid en subjectiviteit van elk persoonlijk beleven sterk worden aangevoeld. Om dit te compenseren deden meerdere schrijvers beroep op het procédé van de vermenigvuldiging van gezichtshoeken van waaruit een bepaalde gebeurtenis kan bekeken en beschreven worden.

De tijd laat mij niet toe dit voorbeeld verder te ontwikkelen. Wel is, hoop ik, voldoende duidelijk gesteld dat men de evolutie in de rechtsbedeling er parallel naast kan zetten. De vroegere beoordeling, eventueel veroordeling, op grond van op zichzelf staande feiten en bepaalde rotsvaste principes gaf oneindig meer houvast en zekerheid dan de huidige relativistische of «relationele» opvatting, die meer en meer veld wint. Ingevolge deze opvatting worden de feiten (cf. de ziekte voor de geneesheer) niet meer op zichzelf beoordeeld maar steeds in relatie tot het subject of de subjecten. Ook voor de waardering van een belang, het bepalen van een prioriteit onder bepaalde waarden wordt haast meer rekening gehouden met de subjectieve beleving die verschilt van individu tot individu dan met bepaalde zogenaamde objectieve normen en criteria.

Sterker nog dan elders manifesteert deze evolutie zich in het jeugdrecht altijd reeds meer door het belang van de jeugdigen dan door de rechtstreekse verdediging van de maatschappij en het behoud van grote rechtsprincipes beheerst. Typerend is echter dat een aantal vaste normen en regels naar dewelke dit belang vroeger geapprecieerd werd zijn verzwakt of weggevallen.

Verder werden nieuwe uitermate moeilijk hanteerbare concepten ingevoerd die deze beoordeling veeleer nuanceren dan eenvoudiger maken. Laat mij ter illustratie enkele voorbeelden aanhalen uit de nieuwe wet. Hoofdstuk II, in de titel II betreffende de gerechtelijke bescherming, bevat een aantal burgerrechtelijke bepalingen betreffende de minderjarigen (artt. 12-28) die het statuut van de minderjarigen grondig wijzigen.

Centraal staat de veranderde gezagsregeling. Het B.W. stelde dat tijdens het huwelijk alleen de vader de ouderlijke macht uitoefent. Bijgestaan door de moeder wordt hij verondersteld de visie te hebben van de beste beslissing betreffende het kind. Het gewijzigde art. 373 (art. 19 van de wet betreffende de jeugdbescherming) daarentegen beslist: «gedurende

het huwelijk wordt dit gezag door de ouders *gezamenlijk* uitgeoefend. Zijn zij het niet eens dan is de wil van de vader doorslaggevend, maar de moeder heeft het recht zich tot de jeugdrechtbank te wenden».

Alhoewel men nog sporen terugvindt van het vaderlijk prerogatief wordt aanvaard dat er twee visies kunnen zijn die op verschillende beslissingen kunnen uitlopen waarbij de moeder het pleit eventueel kan behalen, indien het oordeel van de jeugdrechtbank langs haar kant mee doorweegt.

Duidelijker illustrerend is de wijziging inzake toewijzing van kinderen in de gevallen van echtscheiding op grond van bepaalde feiten, (art. 14) of scheiding van tafel en bed. Het accent is totaal verschoven.

Voordien gold als regel de toevertrouwing van de kinderen aan de echtgenoot die de echtscheiding verkregen heeft, tenzij het openbaar ministerie zou oordelen dat het belang van de kinderen een andere oplossing vergt. Kort samengevat strekt de huidige wetgeving ertoe, zoals bij de echtscheiding met onderlinge toestemming, de partijen zelf een aanvaardbare regeling te laten vinden — of desgevallend de voorzitter in kortgeding, op verzoek van de partijen of één ervan of van de procureur des Konings, een beslissing te laten nemen overeenkomstig het belang van het kind.

Hierbij wordt uitdrukkelijk bevoegdheid gegeven aan de procureur des Konings, (in dit geval vertegenwoordigd door de substituut belast met de jeugdbescherming) om door bemiddeling van een vaste afgevaardigde ter jeugdbescherming een onderzoek te laten instellen. De voorzitter kan hem ook op eigen initiatief hierom verzoeken. Slechts bij gebrek aan tijdens de echtscheidingsprocedure tot standgekomen overeenkomst of dergelijke beslissing, duikt het principe van prioriteit van de echtgenoot die de echtscheiding verkregen heeft weer op. Dan toch weer met het correctief dat de jeugdrechtbank (die na veel discussie uit de algehele bevoegdheid in deze materie werd uitgesloten) in alle gevallen hetzij op verzoek van partijen of de procureur des Konings, *in het belang van de kinderen* anders kan beslissen. Het is duidelijk dat «*dit belang*» niet meer in de regel wordt geoordeeld samen te hangen met het winnen van het echtscheidingsproces. Hiermee is meteen gesteld, wat reeds in feite in een aantal rechtbanken gebeurde, dat dit belang in elk afzonderlijk geval zal moeten worden onderzocht. De sfeer die heerst in een gezin is hierbij minstens zo belangrijk als de materiële verzorging, doch op haar beurt weer moeilijker vast te stellen.

Geven wij verder voorbeelden van enkele nieuw-ingevoerde beoordelingscriteria.

Naast de veiligheid, gezondheid, zedelijkheid van de jeugdigen die in gevaar kunnen verkeren voert de nieuwe wet, op verschillende plaatsen, zowel in de sociale als in de gerechtelijke bescherming, als nieuw begrip in «*omstandigheden waarin hij wordt opgevoed*» (in het Frans: *les conditions de son éducation*). Hierdoor sluit ze bewust nauw aan op de internationale verklaring van de rechten van het kind. Deze onbetwistbaar verdedigbare innovatie stelt diegenen die de wet concreet moeten toepassen wel voor een zware opgave, die ongemeen kies is. Wanneer, in welke gevallen, mag men verklaren dat omstandigheden waarin een kind wordt opgevoed gevaar opleveren...?

Een andere moeilijk te appreciëren notie, niet zo duidelijk maar meer impliciet gesteld, betreft de reeds genoemde bereidwilligheid in haar verschillende graderingen. Laat me dit concreter stellen. Ten overstaan van de minderjarige waarvan de gezondheid, veiligheid of zedelijkheid gevaar loopt of de omstandigheden waarin hij wordt opgevoed gevaar opleveren voorziet

de wet drie mogelijkheden (buiten deze dat zijn natuurlijke opvoeders er zelf raad mee weten):

1° hij kan onder de sociale bescherming gesteld worden (art. 2),

2° in het kader van de gerechtelijke bescherming kan, of een maatregel van opvoedingsbijstand worden genomen t.o.v. het ganse gezin (artt. 30-31),

3° of er kan een maatregel getroffen worden, b.v. een ondertoezichtstelling t.o.v. de minderjarige zelf (art. 36, 2°).

Laat ons eerst het onderscheid bekijken tussen de eerste en de tweede oplossing. In de sociale bescherming was er sprake van bereidwilligheid vanwege de ouders. In het kader echter van de gerechtelijke bijstand kan er ook geen sprake zijn van opvoedingsbijstand zonder een zekere mate van bereidheid tot medewerking vanwege de ouders. Het verschil ligt dus in een nuance, die in het tweede geval tot het opleggen van de maatregel dwingt, zonder dat de medewerking in dit autoriteitskader helemaal verloren gaat.

In de derde mogelijkheid gaat het om een maatregel t.o.v. de minderjarige zelf, alhoewel de formulering van de aanleiding tot de tussenkomst in niets verschilt van deze die de sociale bescherming kan uitlokken over het gehele gezin. De nuance ligt hier in het feit dat de oorsprong van het gevaar waarin hij zich bevindt meer bij de jeugdige zelf dient te worden gezocht. Eigenaardig is wel dat deze derde mogelijkheid zich in de wettekst bevindt tussen de enigszins gewijzigde aanleidingen in, die in het kader van de wet van 15 mei 1912, 2de hoofdstuk, de jeugddelinquentie uitmaken. Men kan moeilijk aannemen dat het de bedoeling is ze als een feit van jeugddelinquentie te beschouwen.

III. Hierop sluit dan rechtstreeks mijn derde algemene beschouwing aan. De opvatting die men tegenwoordig veelal huldigt over «de jeugd» staat wel in sterke tegenstelling tot deze van de XIXde eeuw. De jeugd was een categorie die op zichzelf geen betekenis had. Jeugdigen waren volwassenen in zakformaat. Ze telden alleen mee als volwassenen-in-wording. Onze eeuw die begon als de eeuw van het kind, staat door geleidelijke leeftijdsgrensverschuiving meer en meer in het teken van de jeugd, met de overdrijvingen in deze richting. Tieners bepalen de mode, zijn een belangrijke factor in de reclamepolitiek, voorwerp van een ganse vermakelijkheidsindustrie... Men zou welhaast de volwassene als een voorbijgestreefde jeugdige gaan beschouwen.

Men dreigt hierbij uit het oog te verliezen dat de jeugd een uiteraard voor elkeen voorbijgaande periode is en behandelt de jeugdige alsof hij steeds jeugdig zou kunnen blijven, d.w.z. niet tot volwassenheid dient te worden gebracht. Hij krijgt medezeggenschap in alles maar behoeft geen enkele verantwoordelijkheid te dragen. Dergelijk optreden is enigszins vergelijkbaar met een zogenaamde democratische aanpak die in de grond verwordt tot demagogische gunstwinning. De jeugdige kan niets misdoen. Waar men in de vroegere wet op de kinderbescherming nog kon zeggen dat, alhoewel alle straffen door maatregelen worden vervangen, de artt. 12 tot en met 15 de inhoud van de jeugddelinquentie uitmaken, wordt dit nu haast onmogelijk.

Het artikel 36 van de nieuwe wet bevat vijf aanleidingen tot het nemen van een maatregel t.o.v. de minderjarige (tot de leeftijd van 18 jaar, op de 2° na):

1. De ouderlijke klacht,

2. Het reeds besproken gevaar waarin een minderjarige kan verkeren,

3. Bedelarij en landloperij,

4. Feiten als misdrijf omschreven,

5. Overtredingen op de onderwijsplicht.

Nadien krijgen bij de bespreking van de bijzondere maatregelen de «feiten als misdrijf omschreven» wel meer reliëf. Zo o.m. bestaat voor de categorie 16-18-jarigen die een feit, misdrijf geheten, hebben gepleegd, de optie voor de jeugdrechtbank om de zaak naar het openbaar ministerie te verwijzen met het oog op vervolging voor het bevoegde gerecht, als daartoe grond bestaat. De leeftijdsverhoging tot 18 jaar in dit verband is een verbetering waarover eenieder het eens is. Zal men echter gebruik maken van deze verwijzingsmogelijkheid? Voor mijn part mag men de leeftijd op 21 jaar brengen, als maar niet gearzeld wordt boven de 16 jaar desgevallend van de optiemogelijkheid gebruik te maken.

Men kan onder volwassenen allerlei verklarende en verzachtende omstandigheden aanvoeren die een jeugdig individu, of om het even welk individu, tot het plegen van een misdrijf gebracht hebben. Verantwoordelijkheid is meestal relatief en niet in absolute termen van volledig bestaan of ontbreken uit te drukken. Wil men de jeugdigen echter aanpassen aan de gemeenschap waarin ze als volwassenen zullen moeten leven dan dient, tenzij hun gedrag tot het domein van de pathologie behoort, hun verantwoordelijkheidsgevoel te worden ontwikkeld en niet op grond van hun leeftijd en levensomstandigheden van aan de start onbestaande geacht.

Ik ben gaandeweg meer geneigd te denken dat moet worden uitgegaan van de duidelijke stelling dat bepaalde feiten, als dusdanig, in een gemeenschap als schadelijk en dus niet toelaatbaar voorkomen. Bij de tenuitvoerlegging van maatregel of straf kan men dan zoveel mogelijk individualiseren, d.i. aanpassen aan de persoonlijke omstandigheden.

Ook jeugdigen moeten iets «leren» en men mag de menselijke mogelijkheden niet overschatten, wat niet betekent dat men geen krediet zou geven en met het feit, het individu onwederroepelijk veroordelen.

Het is me niet duidelijk hoe het concept «jeugddelinquentie» in het kader van de nieuwe wet kan omschreven worden.

De verleden praktijk leerde ons dat de zogenaamde ouderlijke klacht een uiterst complexe categorie van feiten inhoudt. De betekenis van de oneigenlijke klacht, waardoor de kinderrechter bevoegd werd gemaakt wegens misdrijven gepleegd door jeugdigen tussen 16 en 18 jaar, vervalt vermits de leeftijd op 18 jaar wordt gebracht. De nieuwe wetstoepassing zal uitwijzen of er hoegenaamd, met de tak van nieuwe tussenkomstmogelijkheden, nog veel gebruik van de atlijd iets of wat dubbelzinnige ouderlijke klacht zal worden gemaakt. Hetzelfde geldt m.i. voor de bedelarij en de landloperij, met hun zeer ruime qualificatie. Het is niet uitgesloten dat het optreden met diverse varianten, t.o.v. de jeugdigen die om alle denkbare redenen in gevaar verkeren, ook deze aanleidingen op zou kunnen vangen.

Misschien zou er veel voor te zeggen zijn de jeugddelinquentie duidelijk te beperken tot de feiten, misdrijf geheten. Hierbij bestaat dan nog de kans dit concept zuiverder te stellen door de jeugdigen, die duidelijk occasionele delinkwenten en uitgesproken milieu-slachtoffers zijn, ingevolge een andere qualificatie voor de jeugdrechtbank te laten verschijnen. Dit probleem verdient m.i. aandacht. Twee gevaren moeten vermeden worden. Of het begrip jeugddelinquentie valt totaal weg, wat ik om voormelde redenen niet

reëel en pedagogisch onverantwoord vind; of alle voor de jeugdrechtsbank verschijnende minderjarigen, en zeker de geplaatste, krijgen vanwege de onduidelijke scheiding, het etiket «jeugdige booswichten», wat zeker niet de bedoeling is.

IV. Het vertrekpunt voor mijn laatste beschouwing betreft rechtstreeks de nieuwe *wet op de jeugdbescherming* zelf. De bedoeling is de eisen die haar uitwerking zal stellen te toetsen aan onze huidige mogelijkheden. Was de wet van 15 mei 1912 destijds een mijlpaal op het gebied van de kinderbescherming, dan kan men ongetwijfeld hetzelfde zeggen van de wet van 8 april 1965 op het nog ruimere gebied van de jeugdbescherming.

Zoals alle grootscheepse ondernemingen ontbreekt het dit uiterst ambitieuze opzet zeker niet aan risico's. Beschikken wij, of kunnen wij binnen afzienbare tijd beschikken, over de nodige uitrusting om dit programma te realiseren? Met deze wet, hoe vooruitstrevend ook uitgestippeld, is het nog niet gebeurd. Mijn waarschuwing hierbij is: laten we niet op onze lauweren rusten en zeggen: in België moeten we nu in niets meer onderdoen voor onze buurlanden, we hebben nu ook deze nieuwe maatregelen en instituten en zijn zelfs nog baanbrekender.

Onder «uitrusting» bedoel ik zowel de diensten en instituten als de mensen en de bagage aan deskundigheid en verantwoorde bruikbare inzichten. Dat men deze nodige «uitrusting» niet moet onderschatten, zal ik nu trachten aan te tonen op grond van de wet zelf.

De wetgever heeft alle maatregelen en instituten die in de wetgevingen van diverse nabuurlanden hun sporen verdiend hebben meteen in onze nieuwe wet een plaats gegeven.

Denken we maar aan de maatregelen die, in het kader van de gerechtelijke bescherming van de minderjarigen t.a.v. de ouders kunnen worden genomen. De gewijzigde ontzetting uit de ouderlijke macht wordt aangevuld zowel door: de voogd over de kinderbijslag (op Franse inspiratie) als door de opvoedingsbijstand (naar Hollands en Frans voorbeeld). Onder de maatregelen t.a.v. de minderjarige-zelf getroffen kan het behoud in het milieu ook nog samengaan, buiten de berisping, met een maatregel van ondertoezichtstelling. Deze ondertoezichtstelling kan met allerlei voorwaarden worden verbonden zoals b.v. het leveren vanwege de minderjarige, van een prestatie van opvoedkundige of filantropische aard (op Duits voorbeeld geïnspireerd).

De gehele opzet van de sociale bescherming is, in haar combinatie met de gerechtelijke bescherming een volkomen innovatie, indien ik mij niet vergis. De instituten die haar moeten schragen: nl. de arrondissementale jeugdbeschermingscomités zijn wel aan een Hollands voorbeeld verwant.

Men moet echter voorzichtig zijn en niet uit het oog verliezen bij de verdere uitwerking van de wetgevende beschikkingen dat deze instituten en organen in het buitenland dikwijls op een lange traditie en voorgeschiedenis konden voortbouwen die hen meteen een soliede onderstructuur bezorgde. De Franse «tuteur aux allocations familiales» kan aanleunen bij de «caisses aux allocations familiales», die in Frankrijk machtige en uiterst vooruitstrevende organismen zijn, met een ruime wetenschappelijk gefundeerde sociale bedrijvigheid. De Nederlandse raden voor kinderbescherming die enigszins model hebben gestaan voor de jeugdbeschermingscomités gaan terug op de voogdijraden met lange traditie die steeds op de vaste mede-

werking van een aantal vrijwilligersorganisaties: de voogdijverenigingen, konden rekenen.

Bewust werd vooral de eerste titel betreffende de sociale bescherming als een kaderwet opgevat. De bedoeling hiervan is geen starre beschikkingen en instituten in het leven te roepen die verdere evolutie en aanpassing zouden onmogelijk maken. Van deze onderbouw zal nochtans in ruime mate bruikbaarheid van deze wetsbeschikkingen afhankelijk zijn.

De arrondissementale jeugdbeschermingscomités, samengesteld uit vertegenwoordigers van diensten, instellingen of organisaties die zich actief met de jeugd, de jeugdbescherming en het gezin bezighouden, zijn niet enkel de spil van de sociale bescherming maar worden herhaaldelijk ter hulp geroepen in het kader van de gerechtelijke bescherming.

Zo dikwijls zelfs dat men zich moet afvragen of de afdelingen die de Koning binnen het comité kan oprichten niet, naar voorbeeld van wat reeds voor de sociale dienst gebeurde, een zekere specialisatie in die richting moeten toelaten. Welke vertegenwoordiger uit de gerechtelijke aktie zal de samenwerking met deze gerechtelijke sektor vergemakkelijken en wie de continuïteit van beleid verzekeren? Al deze nevenambtelijke leden, wier hernieuwbaar mandaat voor drie jaar is vastgelegd, worden wel vergoed maar vinden in deze taak geen hoofdbetrekking. De overkoepelende Nationale Raad krijgt als secretaris-generaal de directeur-generaal van de dienst voor jeugdbescherming bij het Ministerie van Justitie. Is het de bedoeling dat de secretaris van het arrondissementale jeugdbeschermingscomité het permanent werkorgaan zou zijn? Dit blijkt in ieder geval niet uit art. 5 dat handelt over een «administratief» secretariaat.

Deze sociale extra-justitiële comités bieden enorme mogelijkheden. Veel zal afhangen van hun samenstelling en het feit of men de aanstelling van de leden voldoende buiten de partij-politieke invloedssfeer kan houden.

Ook de verhouding met de sociale dienst die de vaste afgevaardigden ter jeugdbescherming groepeerde vergt zeker nog overleg en precisie. Ook het aantal van deze afgevaardigden dient enorm uitgebreid in verband met de talloze nieuwe opgaven die hun kunnen worden toevertrouwd.

Ik kan hier niet verder op ingaan. Ik wil er nochtans toch nog op wijzen dat buiten deze terloops genoemde organen ook nog dient gezorgd voor de samenstelling van de commissie (art. 67), die belast wordt met de erkenning van instellingen en personen die minderjarigen krachtens deze wet geplaatst willen opnemen. Vermelden we nog de direkt de magistraten van het parket interesserende «jeugdpolitie» (art. 65): eenheid in elk gerechtelijk arrondissement onder gezag en toezicht van de procureur-generaal en de procureur des Konings gesteld. Bij de afbakening van opdrachten die respectievelijk aan deze ambtenaren en aan de vaste afgevaardigden ter jeugdbescherming worden voorbehouden zal men het onderscheid tussen een enkwest met sociale aspecten enerzijds en een sociale studie anderzijds duidelijk moeten stellen.

Verliezen we tenslotte niet uit het oog de enorme haast nog onvoorzienbare toevloed van nieuwe zaken die, in toepassing van de wet, door de magistraten van de jeugdrechtsbanken zullen dienen behandeld te worden.

Deze rechtscolleges ondergaan niet enkel een formele naamverandering maar krijgen, evenals de magistraten en de medewerkers die erbij betrokken zijn, in velerlei richtingen (zowel «ratione personae» als «ratione

materiae») een grote uitbreiding van bevoegdheid. Voor wat betreft de jeugdigen waarover zij in de wet van 1912 rechtsprekende bevoegdheid hadden, wordt de leeftijdsgrens uniform tot 18 jaar opgetrokken maar zij krijgen daarnaast op grond «van het belang van minderjarigen» een uitbreiding van bevoegdheid «ratione materiae», die hen tot op zekere hoogte met de Amerikaanse «domestic courts» vergelijkbaar maakt.

De wet zelf voorziet dus de noodzaak van oprichting van tal van nieuwe organismen en uitbreiding van de bestaande. Wij moeten veronderstellen dat de geldmiddelen hiervoor dus beschikbaar zullen zijn. Een andere vraag is of wij over een voldoende aantal bevoegde of bevoegdgemakte mensen beschikken. Met een moeten wij hieraan de vraag naar de opleiding vastknopen, die ik niet zal behandelen, tenzij om dieper te graven en de vraag naar de voorhanden zijnde inzichten te stellen waarmee kan worden opgeleid.

We stippen terloops de verhoogde eisen van deskundigheid aan gesteld door het appreciëren van zeer relatieve, gesubjecteerde feiten, het waarderen van individuele verschillen, het trekken van een prognose op een hypothetische toekomst. De wet stelt voorop dat de magistraat, in analogie met de huidige geneesheer en de romancier, geen alwetendheid bezit noch vast geleid wordt door grote rechtsprincipes; dat hij voor vermenigvuldiging van gezichtspunten op dit complexe subject: «mens» beroep kan doen op een aantal deskundigen van andere discipline of vorming. Toch blijft de beslissing en de uiteindelijke verantwoordelijkheid hiervoor bij de magistraten en zij moeten dus met deze adviezen kunnen werken.

Hier kan de sektor van het wetenschappelijk onderzoek misschien een nuttig zelfonderzoek doen. De wetenschappen van de mens zijn veel verder gevorderd voor wat onderzoek en diagnose betreft dan wat behandeling en therapie aangaat. Deze evolutie is logisch maar de afstand tussen beide stadia mag geen moeilijke

te overbruggen kloof worden. Diegene die moet beslissen of handelen staat anders te vaak met het verlamdend gevoel van onmacht dat hij veel namen en etiketten, desgevallend verklaringen, krijgt maar zelden bruikbare aanwijzingen voor interventie.

De wettekst in zijn talrijke verwijzingen naar medewerking met andere specialisten en adviezen van deskundigen sluit meer aan bij het huidige peil van de diagnose dan bij het peil van de behandelingsmogelijkheden.

Dit zou een uitdaging moeten zijn voor de deskundigen zowel uit de wetenschappelijke als uit de praktijk-sektor.

Deze uiteraard nog zeer onvolledige rondgang in de nieuwe wettekst, vind ik adembeklemmend, omdat hij duizelingwekkende perspectieven opent. Het is hierbij allerm minst mijn bedoeling dit te zeggen in een geest van afbrekende kritiek of ontzenuwende twijfel.

Wel meen ik dat we dit naar opvatting volkomen verantwoord en structureel soliede bouwplan met kritische geest mogen toetsen op zijn praktische bruikbaarheid, telkens rekening houdend met onze beschikbare uitrusting aan deskundigheid, mensen, geldmiddelen, organisatorische structuren.

Ik meen dat deze voorzichtigheid alleen kan beletten dat ingevolge te vermetele en te plotse ondernemingen het kind met het badwater wordt doorgespoeld... en men de wettekst tot dode letter maakt.

Slechts langs de wegen der geleidelijkheid zal deze wet, op zichzelf een merkwaardig bouwplan, een groot-scheeps programma, kunnen gerealiseerd worden en constant aangepast aan de uiterst dynamische eisen van onze samenleving, waarin telkens een nieuwe jeugd, gedeeltelijk zichzelf gelijkblijvend, aantreedt, om in snel veranderde omstandigheden naar volwassenheid te groeien.

GERDA DE BOCK.

Docente aan de Rijksuniversiteit te Gent.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 1 april 1965.

Voorzitter: M. Bayot.

Raadsheer-verslaggever: Baron Richard.

Procureur-generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Advocaat: Mr. Van Rijn.

Huur-Verhuur. — Eigenaar verhuurt huis en neemt het terug in huur. — Voorwaarden van beide contracten verschillend. — Vernietigen beide contracten elkaar?

De eigenaar van een onroerend goed had dit voor een termijn van 15 jaar tegen een prijs van 88.000 fr. per jaar verhuurd aan een petroleummaatschappij, die het hem dan in onderhuur gaf voor een termijn van drie jaar, stilzwijgend hernieuwbaar, tegen een maandelijkse huurprijs berekend op het aantal verkochte liters benzine maar met een minimum opgelegd in een contract van «herverkoper», dat de maatschappij toeliet een andere «herverkoper» in zijn plaats te stellen bij niet-uitvoering van zijn verplichtingen van «herverkoper-verhuurder».

Door te beslissen dat de twee huurovereenkomsten elkaar vernietigden, en het genot dat aan de petro-

leummaatschappij was gegeven, gelijk te stellen met het genot dat aan de eigenaar werd toegestaan, heeft het bestreden arrest abstractie gemaakt van de voorwaarden die dit laatste genot beïnvloeden en van het toevallig karakter ervan; het heeft aldus de bewijskracht en de bindende kracht van de overeenkomsten miskend.

N.V. Esso Belgium t./ Hauteclère Lea, weduwe Charles Renard, en Renard Emile.

Gelet op het bestreden arrest, op 16 oktober 1963 door het Hof van Beroep te Luik gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1134, 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

geordat het bestreden arrest het dispositief van het beroepen vonnis bekrachtigt en eiseres haar vordering ontzegt om de redenen «dat om de draagwijdte van de huurovereenkomsten op 22 september 1953 tussengekomen te beoordeelen, het nuttig is eraan te herinneren dat de vennootschap appellante (thans eiseres) de stationservice van gedaagde (rechtsvoorganger van de verweerders) wenste te gebruiken en hem de waarneming ervan toe te vertrouwen, dat het om dit ontwerp te verwezenlijken is dat gedaagde zijn onroerend goed voor verhuring afstaat, vervol-

gens dezelfde dag het genot ervan als huurder terugneemt; dat het resultaat van deze twee verrichtingen geweest is de eigenaar in het genot van zijn goed te handhaven; dat aldus de twee samen aangegane huurovereenkomsten van rechtswege mekaar wederkerig vernietigen, niet ten gevolge van de door artikel 1300 van het Burgerlijk Wetboek voorziene schuldvermenging, welke één en dezelfde schuldverandering veronderstelt, maar door de enige uitwerking van de wil van de partijen die door de tweede huurovereenkomst vernietigd hebben hetgeen zij door de eerste beslist hadden»;

terwijl de bewoordingen en de samenhang van de overeenkomst van onderverhuur van 22 september 1953, als tweede huurovereenkomst door het bestreden arrest gekwalificeerd, duidelijk aantoonde dat de partijen de authentieke huurovereenkomst van 22 september 1953 door het bestreden arrest als eerste huurovereenkomst gekwalificeerd, niet hebben willen vernietigen, maar integendeel aan de twee hun volledige uitwerking hebben willen geven; dat indien de authentieke huur overeenkomst aan eiseres het genot over het onroerend goed van de rechtsvoorganger van verweerders voor een duur van 15 jaar toekent, artikel 2 van de overeenkomst van onderhuur aan de rechtsvoorgangers van verweerders het genot over het zelfde goed voor een termijn van slechts 3 jaar toekent met stilzwijgende voortzetting, maar met de mogelijkheid voor elke partij een opzegging van drie maanden te geven vóór de datum van verstrijking van de lopende termijn; dat hetzelfde artikel 2 uitdrukkelijk bedingt dat, «in geval van vervroegde verbreking van de huur, en in elk geval bij het verstrijken van de termijn van drie jaar of van elke vernieuwing ervan, de huurder de stellige verbintenis zal aangaan zonder termijn de zowel voor handels- als voor woninggebruik in huur gegeven plaatsen te verlaten», en dat het aldus aan eiseres de mogelijkheid laat een andere huurder bij het verstrijken van elke driejarige periode te nemen; dat door niettemin te beslissen dat de twee samen aangegane huurovereenkomsten van rechtswege mekaar wederkerig vernietigen «door de enige uitwerking van de wil van de partijen die door de tweede huurovereenkomst vernietigd hebben hetgeen zij door de eerste beslist hadden», het arrest de twee overeenkomsten van 22 september 1953 en de bewijskracht ervan geschonden heeft (schending van al de in het middel ingeroepen wetsbepalingen), en terwijl, in hun voor het Hof van Beroep te Luik genomen conclusies, de partijen volledig akkoord gingen om te beschouwen dat de authentieke huurovereenkomst van 22 september 1953 geldig was en al haar gevolgen moest hebben en dat alleen de geldigheid van de overeenkomst van onderhuur van 22 september 1953 door de rechtsvoorganger van verweerders betwist was, met het gevolg dat door niettemin van ambtswege, in een stof die niet van openbare orde is, te beslissen dat de partijen door de overeenkomst van onderhuur vernietigd hebben hetgeen zij door de authentieke huurovereenkomst beslist hadden, het bestreden arrest aldus de bewijskracht van hun conclusies geschonden heeft (schending van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek);

Overwegende dat uit de regelmatig voor het Hof voorgelegde huurovereenkomsten blijkt dat bij authentieke huurovereenkomst van 22 september 1953 op deze datum een aanvang nemende, Renard Charles en «zijn echtgenote, welke hij bijstaat en machtigt», thans verweerster zijnde, de verhuurders, voor een termijn van vijftien jaar en aan de jaarlijkse huur-

prijs van 87.836 frank, het genot van een onroerend goed aan eiseres overgedragen hebben met het oog op de uitbating door deze laatste van de handel van distributie en van verkoop van haar brandstoffen en andere petroleumprodukten;

Dat gemachtigd in onderhuur te geven, eiseres, door een contract, dat niet gedateerd was maar insgelijks op 22 september 1953 een aanvang nam, aan Renard het genot van hetzelfde goed «met bestemming van Station Service» terug afgestaan heeft en dit voor een termijn van drie jaar, door stilzwijgende voortzetting hernieuwbaar, met last voor Renard een maandelijks huurprijs te betalen berekend per liter brandstof aan de station-service ontvangen, maar rekening gehouden met een minimum aan Renard opgelegd door een contract «hervverkopers» door hem met eiseres gesloten;

Overwegende dat onder meer uit dit beding volgt dat de tweede huurovereenkomst verwijst naar en gebonden is aan de verbintenissen door Renard onderschreven in het contract «hervverkopers»; dat het aan eiseres toekam een einde te stellen aan het genot verschaffd aan Renard door de onderhuur en een andere «hervverkoper» in zijn plaats te stellen, niet alleen bij het verstrijken van de termijn van drie jaar, maar ook, bij voorbaat, in geval van niet-uitvoering van zijn verplichtingen van «hervverkoper-huurder»;

Overwegende dat uit de conclusies van de partijen blijkt dat alleen de geldigheid van het contract van onderhuur door Renard betwist werd; dat integendeel de geldigheid van de authentieke huurovereenkomst het voorwerp van geen enkele betwisting uitgemaakt heeft;

Overwegende dat het arrest oweeegt dat het om reden is het aan eiseres mogelijk te maken «de station service van gedaagde (Renard Charles) te gebruiken en hem de waarneming ervan toe te vertrouwen» dat, achtereenvolgens, op dezelfde dag, Renard zijn onroerend goed voor verhuur afgestaan heeft om vervolgens het genot ervan te hernemen;

Overwegende dat het arrest, dat niet vaststelt dat de oorzaak en het voorwerp van de wilsakkoorden van de partijen in strijd met de openbare orde zouden geweest zijn, of dat de toestemming van Renard met een gebrek behept zou geweest zijn, niettemin zijn beslissing hierop steunt dat het resultaat van de twee op dezelfde dag gesloten huurverrichtingen «geweest is de eigenaar in het genot van zijn goed te handhaven; dat aldus de twee samen aangegane huurovereenkomsten van rechtswege mekaar wederkerig vernietigen... door de enige uitwerking van de wil van de partijen die door de tweede huurovereenkomst vernietigd hebben hetgeen zij door de eerste beslist hadden»;

Overwegende dat het arrest aldus het aan eiseres door de authentieke huurovereenkomst verschaffd genot gelijkstelt met het genot terug door haar aan Renard Charles afgestaan; dat door abstractie te maken van de voorwaarden welke het door deze laatste bekomen genot beïnvloeden en van het toevallig karakter van dit genot, het hof van beroep de bewijskracht van de twee huurovereenkomsten en de bindende kracht ervan miskend heeft;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen :

Vernietigt het bestreden vonnis;

Beveelt dat melding van dit arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt de verweerders in de kosten;

Verwijst de zaak naar het Hof van Beroep te Brussel.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 1 april 1965.

Voorzitter-verslaggever: M. Van Beirs.

Procureur-generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Advocaten: Mrs. Pirson en Van Rijn.

Huur van handelshuizen. — Vraag tot huurhernieuwing. — Termijn. — Ten vroegste 18 maanden. — Berekening.

Naar luid van art. 14 van de wet van 30 april 1951, moet de huurder die het recht tot huurhernieuwing wenst uit te oefenen, zulks op straffe van verval ten vroegste 18 maanden, ten laatste 15 maanden vóór het eindigen van de lopende huur ter kennis van de verhuurder leggen.

Uit deze bepaling volgt dat, al begint de termijn van ten vroegste 18 maanden niet te lopen de dag tijdens welke een daad wordt verricht of een bepaalde gebeurtenis voorvalt, hij dan toch volledig plaats vindt «vóór het eindigen van de lopende huur», dat wil zeggen dat de vervaltijd van de termijn zich plaatst in de loop, maar vóór het eindigen van de dag van het verstrijken van de huur.

Daar de termijnen die in dagen, in maanden of in jaren gesteld zijn, niet in uren maar in volledige dagen worden berekend, wordt deze dag niet gerekend in de berekening van de 18 maanden vóór het eindigen van de huur.

N.V. Brasserie Piedboeuf t./ Dumoulin.

Gelet op het bestreden vonnis, op 21 december 1962 door de Rechtbank van eerste aanleg te Luik in hoger beroep gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 2260, 2261 van het Burgerlijk Wetboek, 14 van de afdeling Ibis van hoofdstuk II van titel VIII, Boek III, van het Burgerlijk Wetboek, zoals deze afdeling vervangen werd door de wet van 30 april 1951 op de handelshuurovereenkomsten met het oog op de bescherming van het handelsfonds, en 1033 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, zoals het blijkt uit artikel 46 van het koninklijk besluit nr. 300 van 30 maart 1936, door het enig artikel van de wet van 4 mei 1936 bevestigd, doordat, na vastgesteld te hebben dat de huurovereenkomst tussen de partijen op 30 april 1963 om middernacht verstreek en dat de betwisting slechts betrekking had op het punt te weten of de aanvraag om hernieuwing van deze huur door verweerder, huurder, bij exploit van 31 oktober 1961 ter kennis gebracht, voortijdig was, en dienvolgens nietig en zonder waarde, dan wel of zij in de wettelijke termijn gedaan werd en dienvolgens geldig was, met het gevolg dat, daar eiseres niet in de wettelijke termijn deze aanvraag beantwoord had, de huur aan de voorwaarden van de aanvraag hernieuwd zou zijn, het bestreden vonnis het beroepen vonnis bevestigt dat de huurovereenkomst tussen partijen hernieuwd verklaart aan de voorwaarden van het exploit van 31 december 1961 vanaf 1 mei 1963, en doordat het er aldus over beslist om de reden dat artikel 1033 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering toepasselijk is op de tijdspanne van 18 maanden welke aan het einde van de huurovereenkomst voorafgaat en voorzien is door artikel 14 van de afdeling Ibis van hoofdstuk II van boek III, titel VIII van het Burgerlijk Wetboek, dat de 30ste april 1963 de dies ad quem is, in de termijn gerekend, dat om de dies a quo te zoeken, voor de

berekening van de termijn uitgesloten, men het tijdstip van 18 maanden in de tijd moet opklimmen en dat door deze berekeningen in omgekeerde orde te doen, de dies a quo, beginnend de achttiende maand vóór de verstrijking van de huurovereenkomst de 30ste oktober worden, terwijl krachtens artikel 14 van de afdeling Ibis van hoofdstuk II van boek III, titel VIII, van het Burgerlijk Wetboek, de huurder die het recht op hernieuwing verlangt uit te oefenen zulks, op straffe van verval, ter kennis van de verhuurder moet brengen ten vroegste 18 maanden en ten laatste 15 maanden vóór het eindigen van de huur, welke ten deze op 30 april 1963 om middernacht eindigde, terwijl de tijdspanne van 18 maanden vóór dit einde dus slechts op 1 november 1961 een aanvang nam, terwijl zelfs door op deze termijn artikel 1033 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering toe te passen, men als dies a quo, in de termijn niet begrepen, de laatste dag moest beschouwen welke aan de 18 laatste maanden van de huur voorafging, hetzij de 31ste oktober 1961, het tijdstip van 18 maanden slechts op 1 november 1961, om nul uur, beginnende te lopen, terwijl wanneer de dies a quo van een per maand berekende termijn de laatste dag van een maand is en de zoveelste de eerste dag van de volgende maand is, deze termijn de laatste minuut van de laatste dag (voordag van de zoveelste) van een andere maand zal verstrijken, en terwijl, zelfs door in omgekeerde orde te rekenen, de 30ste april 1963 de in de termijn gerekende dies ad quem uitmakende, en dus de voordag van de zoveelste, de zoveelste, eerste dag vervat in de termijn van ten hoogste 18 maanden, 1 november 1961 was, en de dies a quo, uit de termijn gesloten 31 oktober 1961 was, bij toepassing van artikel 1033 van het Burgerlijk Wetboek, en terwijl de oplossing overigens dezelfde was bij toepassing van de artikelen 2260 en 2261 van het Burgerlijk Wetboek, door de termijn van de zoveelste (dan de dies a quo zijnde) tot zoveelste te berekenen; waaruit volgt dat de aanvraag op 31 oktober 1961 ter kennis gebracht het niet werd ten vroegste 18 maand vóór 30 april 1963 om middernacht, datum van het eindigen van de huur, daar gezegde termijn niet als vrij door de wet bedongen is, dat zij dus nietig en zonder waarde moest verklaard worden en dat het bestreden vonnis dus onwettelijk bij bevestiging van het beroepen vonnis, om reden van deze aanvraag, de huur vanaf 1 mei 1963 hernieuwd verklaard heeft;

Overwegende dat naar luid van het in de wet van 30 april 1951 vervatte artikel 14, de huurder die het recht op hernieuwing van de huur wenst uit te oefenen zulks op straffe van verval ten vroegste 18 maanden, ten laatste 15 maanden voor het eindigen van de lopende huur ter kennis van de verhuurder moet brengen;

Overwegende dat uit deze beslissing volgt dat, indien de termijn van ten vroegste 18 maanden welke zij bepaalt niet begint te lopen de dag tijdens welke een daad gesteld wordt of een bepaalde gebeurtenis voorvalt, dan nog vindt hij volledig plaats «vóór het eindigen van de lopende huur», dit wil zeggen dat zijn vervaltijd zich plaatst in de loop, maar vóór het eindigen van de dag van het verstrijken van de huur;

Dat deze dag, daar de termijnen welke in dagen, in maanden of in jaren gesteld zijn niet in uren maar in volledige dagen berekend worden, niet gerekend wordt in de berekening van de 18 maanden vóór het eindigen van de huur;

Overwegende dat, volgens de vaststellingen van het bestreden vonnis, de huur welke de partijen verbond op 30 april 1963, om 24 uur, eindigde en de aanvraag

om hernieuwing van de huur door verweerder op 31 oktober 1961 ter kennis gebracht werd;

Overwegende dat het einde van de termijn van 18 maanden zich op 30 april 1963 plaatsende, maar vóór het eindigen van deze dag, deze niet gerekend is in de berekening van gezegde termijn en dat, dienvolgens, de aanvraag om hernieuwing van de huur in de wettelijke termijn ter kennis gebracht werd;

Om deze redenen :

Dat het middel naar recht faalt;
Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt eiseres in de kosten .

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 8 april 1965.

Voorzitter-verslaggever : M. Louveaux.
Advocaat-generaal : M. Charles.
Advocaten : Mrs. Pirson en Struye.

Huur van handelshuizen. — Beding in het huurcontract, dat de eventuele verkrijger zich zal mogen beroepen op art. 12, wet 1951. — Sluit de toepassing van art. 1.745 e.v. B.W. uit.

De artikelen 1.745, 1.746 en 1.747 B.W., die een vergoeding aan de uit het gehuurde goed gezette huurder toekennen, zijn aanvullende wetsbepalingen en zijn, zoals art. 1.744 nader aanduidt, slechts toepasselijk, indien in de huurovereenkomst geen beding is gemaakt omtrent de schadevergoeding.

Door in het huurcontract te bepalen dat de verkrijger aan het huurcontract een einde kan maken «om een van de redenen en onder de voorwaarden, bepaald in artikel 12 van de wet van 1951», hebben de partijen naar deze wet verwezen om de modaliteiten van de eventueel verschuldigde vergoeding te regelen.

Zulk beding is geldig, zelfs indien eruit volgt dat in sommige gevallen geen enkele vergoeding verschuldigd zal zijn.

Jacques-Defrecheux t./ Castermans-Chabot.

Gelet op het bestreden vonnis op 12 juni 1959 door de rechtbank van eerste aanleg te Luik, in hoger beroep gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 743, 1744, 1745, 1748, lid 1 (gewijzigd door de wet van 7 maart 1929), 1749, 1750 van het Burgerlijk Wetboek, 12, 16, 25, 26 en 27 van de wet van 30 april 1951 de regels betreffende de handelshuur in het bijzonder bevattende, doordat het bestreden vonnis niet ontvankelijk verklaart de vordering door de eisers, op grond van de artikelen 1744 en 1745 van het Burgerlijk Wetboek tegen de verweerders ingesteld en strekkende tot betaling van een uitwinningvergoeding van 99.000 frank, om de reden «dat men, ter zake, gezegde artikelen (1744 en 1745 van het Burgerlijk Wetboek) als stilzwijgend opheffen moet beschouwen», «om de reden dat zij klaarblijkelijk met de nieuwe wet onverenigbaar geworden zijn» «dat er geen (...) mogelijkheid meer is voor het toepassen van andere wetsbepalingen waarvan het behoud door de nieuwe wet niet werd uitgedrukt», en «dat men geen argument kan afleiden uit het feit dat deze nieuwe wet de even-

tuele vergoeding ten laste van degene die het goed verkrijgt, legt, terwijl het recht van de artikelen 1744 en 1745 van het Burgerlijk Wetboek het aan de oorspronkelijke verhuurder oplegt, daar men hier te doen heeft met een algemeen statuut van de uitwinning, in het bijzonder op deze materie toepasselijk», terwijl daar de stilzwijgende opheffing alleen kan aangenomen worden indien zij impliciet, maar noodzakelijk, hieruit voortspuit dat de vroegere bepalingen met die van de nieuwe wet of met de geest ervan onverenigbaar zijn, en indien de bedoeling van de wetgever hun elke bindende kracht te ontnemen aldus aangetoond is, de opheffing van de artikelen 1744 en 1745 van het Burgerlijk Wetboek, welke, door de vergoeding af te schaffen krachtens deze teksten door de verhuurder verschuldigd als gevolg zou hebben de huurder van elke vergoeding te beroven in de gevallen waarin de toepassing van de artikelen 16, 25 en 26 van de nieuwe wet hem niet toelaat er een rechtstreeks ten laste van degene die het goed verkrijgt te bekomen, dus niet kan aangenomen worden, daar zij klaarblijkelijk met de geest van de wet van 30 april 1951 strijdig zou zijn, die tot doel heeft de bescherming van de rechten van de huurder te vergroten, onder meer ter gelegenheid van de overdracht van het verhuurde goed, en met de wil van de wetgever aan de artikelen 1744 en 1745 van het Burgerlijk Wetboek hun bindende kracht te bewaren, wil welke zich in de loop van de voorbereidende werkzaamheden geuit heeft, en niet tegengesproken wordt door het grondig onderzoek van de nieuwe teksten en de vergelijking ervan met de vroegere, waarmee zij niet onverenigbaar zijn, en dat aldus, door te weigeren ter zake van de artikelen 1744 en 1745 van het Burgerlijk Wetboek toepassing te maken, het bestreden vonnis bedoelde bepalingen geschonden heeft;

Overwegende dat uit de regelmatig bij de voorziening gevoegde stukken van de rechtspleging volgt dat de verweerders door een huurovereenkomst met vaste datum hun onroerend goed en hun handelsfonds aan de eisers in huur gegeven hadden voor een tijdperk van 9 jaar vanaf 1 juni 1955,

Dat artikel 3 van deze huurovereenkomst bepaalt : «Ingeval van verkoop van het onroerend goed willen de verhuurders, hier verweerders, het vermogen voor de verkrijger voorhouden vroeger aan de huur een einde te stellen mits een opzeggingstermijn van een jaar en binnen drie maanden na de verkrijging en dit om een van de redenen en mits de voorwaarden voorzien in artikel 12 van de wet van 1951» op de handels-huurovereenkomsten;

Dat de verweerders hun onroerend goed verkocht hebben en dat krachtens artikel 3 van de huurovereenkomst, de verkrijger aan de eisers opzegging gegeven heeft, verklarende dat hij de verhuurde plaatsen hernam om er een administratieve dienst te vestigen vreemd aan de handel welke er uitgeoefend wordt, overeenkomstig het recht dat hem erkend wordt door artikel 16, I, 1° vervat in de wet van 30 april 1951;

Dat, daar de eisers in deze omstandigheid geen uitwinningvergoeding vanwege de verkrijger op grond van bovengemelde wet kunnen bekomen, zij van de verweerders schadevergoeding vorderen «voor het ten gevolge van hun uitdrijving uit de plaatsen geleden nadeel» door op de artikelen 1744 en volgende van het Burgerlijke Wetboek te steunen;

Overwegende dat de artikelen 1745, 1746 en 1747 van het Burgerlijk Wetboek welke een vergoeding aan de uit het gehuurde goed gezette huurder toekennen, aanvullende wetsbepalingen zijn en, zoals artikel 1744 van hetzelfde wetboek het nader aanduidt, slechts toe-

passelijk zijn indien in de huurovereenkomst «geen beding gemaakt is omtrent de schadevergoeding»;

Overwegende dat artikel 12, vervat in de wet van 30 april 1951 waarnaar artikel 3 van de huurovereenkomst verwijst, bepaalt dat degene die het goed verkrijgt de huurder uit het goed kan zetten in de gevallen bovenbedoeld, in artikel 16, I, 1°, 2°, 3°, 4° vermeld;

Overwegende, enerzijds, dat indien uit de samenvoeging van de artikelen 12, 16, 25 en 26 van bovengemelde wet volgt dat in het onderhavige geval geen enkele vergoeding heden door de verkrijger verschuldigd is, daarentegen uit deze bepalingen voortvloeit dat een vergoeding door hem verschuldigd zou geweest zijn, indien hij verklaard had in het gehuurde goed een soortgelijke handel als deze van de eisers uit te oefenen of dit goed te willen hernemen om de onder artikel 16, I, 2° en 3°, bedoelde redenen;

Overwegende, anderzijds, dat krachtens de artikelen 25, 3°, en 26 in deze wet vervat, indien de verkrijger het voornemen op grond waarvan hij de huurder uit het goed heeft kunnen zetten niet ten uitvoer brengt binnen zes maanden en gedurende ten minste twee jaar hij zich bloot stelt aan de verplichting de eisers schadeloos te stellen;

Overwegende dat uit deze wetsbepalingen voortvloeit dat de uitwinningsvergoeding, én wat haar beginsel én wat haar bedrag betreft, afhangt van de door de verkrijger ingeroepen reden om het onroerend goed overeenkomstig artikel 12 in bovengemelde wet vervat en artikel 3 van de huurovereenkomst te hernemen alsook van het gevolg dat door de verkrijger eraan gegeven werd;

Overwegende dat, door toe te geven dat de verkrijger aan de huurovereenkomst een einde zou kunnen stellen «om een van de redenen en aan de voorwaarden voorzien in artikel 12 van de wet van 1951», de partijen naar deze wet verwezen hebben om de modaliteiten van de eventueel verschuldigde vergoeding te regelen; dat zulkdanig beding geldig is zelfs indien eruit volgt dat in sommige gevallen geen enkele vergoeding verschuldigd zal zijn;

Waaruit volgt dat al was het middel gegrond dat er zich toe beperkt staande te houden dat de artikelen 1744 volgende van het Burgerlijk Wetboek niet stilzwijgend werden opgeheven door de regels die speciaal de handelshuur betreffen, dan nog de bestreden beslissing in het onderhavige geval wettelijk zou gerechtvaardigd zijn;

Dat het middel dienvolgens bij gebrek aan belang niet ontvankelijk is;

Om deze redenen:

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt de eisers in de kosten.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

16e Kamer. — 16 juni 1965.

Voorzitter: M. Schuermans.
Raadsheren: M.M. Holvoet en Screvens.
Advocaat-generaal: M. Smets.
Advocaat: Mr. Speyer.

Diamanten. — Inschrijving in het door artikel 6, 1e lid van K.B. d.d. 27 mei 1958 voorzien register.

Artikel 6 van het koninklijk besluit van 27 mei 1958, zoals gewijzigd bij het koninklijk besluit van 8 juni 1960, verbiedt de werkgever niet de erin voorgescreven meldingen door een derde te laten doen, inzonderheid door een aangestelde, maar die reglementaire bepaling laat hem niet toe op die aangestelde verplichtingen over te dragen welke uitdrukkelijk de werkgever persoonlijk ten laste gelegd zijn.

Het behoort derhalve de werkgever, op straffe van inbreuk op bedoeld artikel 6, de nodige maatregelen te treffen opdat de voorgescreven meldingen dagelijks in het register worden gedaan en daadwerkelijk ervoor te zorgen dat die meldingen erin gedaan worden.

O.M. t. E., K.

Beticht van:

te Bouwel, de 29 augustus 1963,

werkgever zijnde, die de werkplaats of een gedeelte ervan in gebruik heeft, in verband met twee in strijd met de voorschriften van de wet tewerkgestelde personen, nagelaten te hebben in het door artikel 6 eerste lid van het K.B. van 27 mei 1958, voorziene register:

a) dagelijks vóór 9 uur de aanwezigheid der arbeiders aan te duiden door een drukletter X over de gehele breedte van het datumvakje, de afwezigheid door een drukletter A;

b) de inschrijving te doen voor dat een arbeider, die na 9 uur aan het werk wordt gesteld, aanvangt, door het vermelden van het begin-uur;

met de omstandigheid dat hij zich in staat van herhaling bevindt de onderhavige feiten gepleegd zijnde binnen een jaar na 21 januari 1963, dag waarop hij door de Correctionele rechtbank te Turnhout veroordeeld werd tot een geldboete van 26 frank, op grond van artikel 7 der wet van 30 december 1950, voornoemd vonnis in kracht van gewijsde getreden zijnde op het ogenblik der onderhavige feiten;

.....
en van:

te Grobbendonk, tussen 1 en 17 januari 1964, (zelfde betichtingen)

Overwegende dat de beroepen van het Openbaar Ministerie in zaken S 199/63 en S 17/64 der notitiën van het Parket van de Prokureur des Koning te Turnhout, regelmatig zijn naar vorm en tijd;

Overwegende dat deze zaken verknocht zijn, en dat een goede rechtsbedeling eist dat ze samengevoegd worden;

Overwegende dat artikel 6 van het koninklijk besluit van 27 mei 1958, zoals gewijzigd bij het koninklijk besluit van 8 juni 1960, de werkgever niet verbiedt de erin voorgescreven meldingen door een derde te laten doen, inzonderheid door een aangestelde, maar dat die reglementaire bepaling hem niet toelaat op die aangestelde de verplichtingen over te dragen,

welke uitdrukkelijk de werkgever persoonlijk ten laste gelegd zijn;

Dat, derhalve, het de werkgever behoort, op straffe van inbreuk op bedoeld artikel 6, de nodige maatregelen te treffen, opdat de voorgeschreven meldingen dagelijks in het register worden gedaan en daadwerkelijk ervoor te zorgen dat die meldingen erin gedaan worden (Cass. 15 maart 1965 in zake Huybrechts Lucianus en consoorten);

Overwegende dienvolgens, dat overmacht ten onrechte door de eerste rechter aangenomen werd, daar het betichte, — die personen in verschillende verspreidliggende werkhuizen in dienst heeft, — behoorde de passende maatregelen te treffen opdat de opgelegde vermeldingen, desgevallend door derden, daadwerkelijk gedaan zouden worden;

Dat hetzelfde geldt voor de thans door betichte ingeroepen noodtoestand;

Overwegende dat de overeenkomsten waardoor door betichte aan derden een opdracht gegeven werd in verband o.a. met de door artikel 6 lid 2 van het koninklijk besluit van 27 mei 1958, zoals gewijzigd bij koninklijk besluit van 8 juni 1960, voorgeschreven meldingen, aan de hiervoren bepaalde voorwaarden niet beantwoorden, en dat betichte hierdoor aan zijn strafrechtelijke verantwoordelijkheid niet ontsnapt;

Overwegende inderdaad dat indien betichte beweert dat het hem volstrekt onmogelijk is persoonlijk de voorziene verplichtingen te vervullen, gezien het aantal verspreide werkplaatsen, waar zulks moet gebeuren, de door hem aangestelde personen verklaren in dezelfde totale onmogelijkheid te verkeren wat de streek betreft, die onder hun behoedzaamheid ligt; dat deze streek trouwens in de ingeroepen overeenkomsten niet bepaald werd, zodat de opdracht een onbepaald karakter vertoont en het niet blijkt dat de voorgeschreven controle effectief kon plaatsgrijpen;

Dat hieraan niets veranderd wordt door de aanstelling van een tweede verantwoordelijke persoon, daar, wat deze laatste betreft, het slechts om een vervanging gaat, in geval van belet van de eerste;

Overwegende dat het aldus voorkomt dat de door betichte getroffen maatregelen niet passend waren, opdat de voorgeschreven meldingen in het register zouden worden gedaan en dat betichte er niet daadwerkelijk voor gezorgd heeft dat die meldingen erin gedaan werden;

Dat het derhalve wel gaat om een fout eigen aan betichte;

Overwegende dat de feiten der in zaken S/199/1964 en S/17/1964 voorziene betichtingen, dienvolgens, bewezen zijn geworden door het onderzoek voor het Hof gedaan;

Dat, daar betichte in staat van bijzondere herhaling verkeert, de hierna bepaalde straffen dienen uitgesproken te worden;

Om deze redenen :

Het Hof,

Rechtdoende op tegenspraak;

Gezien de artikelen 7, 11 en 13 der wet van 30 december 1950; 6 van het koninklijk besluit van 27 mei 1958, gewijzigd bij koninklijk besluit van 8 juni 1960; 38, 40 en 60 van het strafwetboek; 162, 190, 194 en 211 van het wetboek van strafvordering; 11, 12, 16, 24, 31 tot 37 en 41 der wet van 15 juni 1935; 1 en 3 der wet van 5 maart 1952; 140 der wet van 18 juni 1869 gewijzigd bij artikel 2 der wet van 4 september 1891; ter zitting door de heer Voorzitter aangeduid;

Ontvangt de beroepen;

Voegt de zaken S 199/63 en S 17/64 der notitiën van het Parket van de Prokureur des Konings te Turnhout, samen;

Doet het bestreden vonnis te niet;

Wijzigende, bij éénparigheid van stemmen;

Veroordeelt betichte :

1) tot twee geldboeten, ieder van 2.000 frank, wegens de feiten voorzien in zake nr. S 199/63;

2) tot een geldboete van 2.000 frank wegens de feiten voorzien in zake nr. S 17/64;

Zegt dat iedere geldboete zal vermeerderd worden met 190 opdecieimen en alzo zullen gebracht worden, ieder op 40.000 frank en dat bij gebrek aan betaling binnen de wettelijke termijn, iedere geldboete zal kunnen vervangen worden door een gevangenisstraf van drie maanden;

Verwijst betichte in de kosten van beide aanleggen van beide zaken.

NOTA : Er is voorziening in Cassatie tegen dit arrest.

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer. — 3 juni 1965.

Voorzitter : M. Van Mallegheem.

Raadsheren : M.M. Santenaire en Bevernaege.

Eerste advocaat-generaal : M. Vanhoudt.

Advocaat : Mr. Reyniers (Diest).

Straf. — Ideale samenloop tussen misdrijf van gemeen recht en fiscaal misdrijf. — Art. 100 S.W.

De verdachte had kraaiepoten op de weg uitgeworpen en zich daardoor schuldig gemaakt enerzijds aan kwaadwillige belemmering van het verkeer (art. 406, lid 1 S.W.), anderzijds aan verhindering van ambtsverrichting jegens beambten van het Bestuur der Douanen en Accijnzen.

Al vormen beide misdrijven een ideale samenloop, toch kan wegens het bepaalde van art. 100, lid 2 S.W. geen toepassing worden gemaakt van art. 65 S.W., daar het ene misdrijf gestraft wordt door het gemeen recht, het andere als fiscale inbreuk.

Voor de kwaadwillige belemmering van het verkeer dient derhalve nog een straf te worden uitgesproken op grond van art. 406, lid 1 S.W., ondanks de fiscale veroordeling die reeds tegen verdachte werd uitgesproken.

O.M. t./ Nijs.

Overwegende dat het beroep door het Openbaar Ministerie, tijdig en regelmatig werd ingesteld;

Overwegende dat de beklaagde vervolgd wordt om de 13 februari 1964 kwaadwillig het verkeer op de weg te hebben belemmerd door enige handeling die een aanslag uitmaakt op de verkeerswegen, de kunstwerken of het materiaal, of door enige andere handeling die het verkeer met of het gebruik van vervoermiddelen gevaarlijk kan maken of die ongevalen kan veroorzaken bij het gebruik van of het verkeer met die vervoermiddelen nl. door het uitwerpen van kraaiepoten te Kemzeke (Nr. 3730) en te St-Niklaas (Nr. 3731) na beschikkingen der raadkamer dd. respectievelijk 25.3.1964 en 23.9.1964;

Overwegende dat de beide zaken door beschikking der Correctionele Rechtbank van Dendermonde werden samengevoegd de 4.11.1964;

Overwegende dat de Correctionele Rechtbank door haar vonnis dd. 25 november 1964 ten onrechte de publieke vordering vervallen heeft verklaard door kracht van het gewijsde;

Overwegende dat de beklaagde de feiten bekend en dat zij bewezen zijn naar de termen van art. 406 al. 1 S.W.B., zoals gewijzigd door de wet van 7 juni 1963;

Overwegende weliswaar dat de beklaagde op vervolging en benaerstiging van de Directeur der Douanen en Accijnzen te Antwerpen door vonnis der Correctionele Rechtbank van Mechelen dd. 12.3.1964, dat in kracht van gewijsde is getreden, veroordeeld werd om zich schuldig gemaakt te hebben op 13.2.1964 aan verandering van ambtsverrichting jegens de beambte van het Bestuur der Douanen en Accijnzen, door te weigeren gevolg te geven aan het regelmatig gegeven stop-teken, en namelijk door het werpen van kraai-poten en rookbommen over het baanvak Stekene tot St.-Niklaas, geweigerd te hebben zich te onderwerpen aan visitatie, onderzoek en vertonen van vereiste bescheiden, en dit door het bezigen van een voertuig met mechanische beweegkracht;

Overwegende dat laatstgenoemd wanbedrijf enerzijds en de huidige gecorrectionaliseerde misdaad anderzijds een ideale samenloop vormen, misdrijven voortspuitende uit hetzelfde feit, het ene beteugeld als fiscale inbreuk, het andere beteugeld door het gemeen recht;

Overwegende dat art. 65 van het Strafwetboek op deze beide inbreuken niet toepasselijk is ingevolge art. 100 al. 2 S.W.B. (RPDB V° Douanen en Accijnzen n° 463-466);

Overwegende derhalve, dat het feit beteugeld door art. 406 al. 1 S.W.B. zijnde bewezen, de Correctionele Rechtbank van Dendermonde een straf naar de termen van dit artikel moest uitspreken, onafgezien de bestaande fiscale veroordeling;

Om deze redenen:

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak;

Gelet op art. 24 der Wet van 15 juni 1935; artt. 162, 194, 211 en 215 van het Wetboek van Strafvordering; artt. 100 al. 2, 406 al. 1 van het Strafwetboek, alle wetsbepalingen door de heer Voorzitter ter terechtzitting van heden aangeduid;

Ontvangt het beroep en erover beslissende: Behoudt de beslissing die de beide zaken samenvoegt;

Doet het beroepen vonnis teniet en opnieuw wijzende;

Trekt de zaak tot zich en veroordeelt de beklaagde tot een gevangenisstraf van drie maanden;

Veroordeelt de beklaagde tot de kosten van de beide aanleggen.

RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG TE ANTWERPEN

3e Kamer. — 20 april 1965.

Voorzitter: M. Deripainsel.
Openbaar Ministerie: M. Kinart.
Advocaten: Mrs. Vroman en Dauwe.

Verzekeringen. — Art. 16. — Grove fout. — Begrip. — Abnormale vermoeidheid.

Opdat er grove fout zou zijn in de zin van art. 16 der wet van 11 juni 1872 is het niet nodig dat de verzekerde ervan bewust is dat hij het risico van de

verzekering op grove wijze verzuurt en opzettelijk dit risico neemt; het is voldoende dat hij van dit risico redelijkerwijs bewust moest zijn.

Begaat een grove fout, welke niet door de verzekering wordt gedekt, de autoverderder die zich aan het stuur van zijn wagen heeft geplaatst, onbekwaam tot sturen door abnormale vermoeidheid, terwijl hij bewust is van die vermoeidheid en zich dan ook bewust moet zijn van het verzuurde risico.

Francken t./ N.V. H.G. Poland.

Overwegende dat het verzet ontvankelijk is;

Overwegende dat de eis van aanlegger op verzet strekt tot de nietigverklaring van het vonnis bij verstek verleend door deze rechtbank tweede bis kamer dd. 22 mei 1964; dat bij dit vonnis aanlegger op verzet veroordeeld werd om aan verweerster op verzet te betalen de som van 10.106,— fr.; dat dit vonnis het gevolg was van het verhaal dat verweerster op verzet tegen aanlegger op verzet had uitgeoefend op basis van art. 16 van de wet van 11 juni 1872 en art. 24 en 25, 9° van de tussen partijen afgesloten verzekeringsovereenkomst;

Overwegende dat het de eigen verklaring van aanlegger op verzet is die aanleiding heeft gegeven tot het verhaal tegen hem uitgeoefend; dat deze verklaring de volgende is: «Ik reed niet sneller dan 60 km. per uur; op dat ogenblik moet ik even in slaap gevallen zijn. Ik schrok aanstonds terug wakker doch bevond mij dan op de linkerkant van de rijbaan. Ik reed recht naar een tegenligger. Ik wierp het stuur naar rechts doch onze voertuigen botsten met de flanken tegen elkaar. Ik was zeer vermoeid daar ik reeds 22 uur te been was met enkel een korte slaap van twee uren tussenin. Ik kwam van 's Gravenwezel waar ik als kelner gewerkt had»;

Overwegende dat het niet nodig is dat de verzekerde bewust is dat hij op grove wijze het risico van de verzekering verzuurt en opzettelijk dit risico neemt;

Dat het voldoende is dat hij van dit verzuurde risico redelijkerwijze bewust moest zijn; dat dit bewustzijn zelf louter subjectief is en «in personam» moeilijk te bewijzen is; dat de ene mens voorzichtig is en de andere stoutmoedig en roekeloos; dat de Rechtbanken dan ook naar omstandigheden te oordelen hebben waar de grens ligt van de grove fout voorzien in art. 16 van de wet van 11 juni 1872;

Overwegende dat wanneer iemand, zoals aanlegger op verzet, na 22 uren te been te zijn geweest zich abnormaal vermoeid gevoelt en zich achter het stuur van zijn wagen plaatst, hij een zware fout begaat, die door de verzekering normaal niet is gedekt; dat door de zware vermoeidheid de reflexen van de autobestuurder zeker zo veel zijn aangetast als door een zekere graad van dronkenschap of drankinvloed;

Overwegende dat wanneer een autoverderder zich aan het stuur van zijn wagen heeft geplaatst, onbekwaam tot sturen door abnormale vermoeidheid, wijl hij bewust is van deze vermoeidheid en dan ook bewust moet zijn van het verzuurde risico, hij een uitzonderlijke grove fout begaat die de verzekering niet dekt;

Om deze redenen:

De Rechtbank,

Gehoord in openbare zitting dhr. Kinart substituut Prokureur des Konings, in zijn eensluidend advies gegeven in de Nederlandse taal;

Rechtdoende op tegenspraak en door een nieuw vonnis;

Verklaart het verzet ontvankelijk doch ongegrond.

Bevestigt het vonnis waartegen verzet.

Veroordeelt aanlegger op verzet tot de kosten van het geding.

NOOT: Verg. o.m. Rechtbank Luik 30 mei 1960, J.T. 1961, 155 met noot van G. Horsmans.

RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG TE MECHELEN

3 mei 1965.

Voorzitters: M. Croonen.

Rechters: M.M. Louwagie en Van hoogenbemt.

Openbaar Ministerie: M. Lebeer.

Advokaten: Mrs. Maerten en Coel.

Echtscheiding door onderlinge toestemming. — Hoede der kinderen. — Vordering tot wijziging. — Ontvankelijkheid. — Grond voor de wijziging. — Onderzoeksmaatregel. — Sociale assistente.

De contractuele regeling van de hoede der kinderen bij echtscheiding door onderlinge toestemming (art. 280, 1° B.W.) is voor wijziging vatbaar op vordering van de echtgenoot aan wie dit recht niet werd toegekend, wanneer het belang van de kinderen imperatief een wijziging eist.

De rechtbank kan dan alleen een wijziging brengen aan de overeenkomst in verband met de feitelijke hoede over de kinderen wegens klaarblijkelijke zeer ernstige redenen en met geen andere bekommernis dan om het meerdere belang van de kinderen te dienen. Om de gegrondheid van de aangehaalde redenen na te gaan heeft de rechtbank in casu een sociaal onderzoek door een sociale assistente bevolen.

Schellens t./ Caers.

Aangezien Schellens Armand bij geregistreerd exploit van gerechtsdeurwaarder A. Verheyden uit Antwerpen dd. 5 januari 1965, de verweerster liet dagvaarden ten einde bij vonnis uitvoerbaar spijs elk verhaal en zonder borgstelling te horen zeggen voor recht dat de hoede van het minderjarig kind Schellens Elza, Francine, Mathilda, geboren te Duffel, op 24 augustus 1955, aan eiser zal toevertrouwd worden en dienvolgens eiser zich te horen machtigen gezegd kind weg te halen daar waar het zich ook moge bevinden door de eerste daartoe aangezochte gerechtsdeurwaarder, desnoods met behulp van de openbare macht; en verweerster zich te horen veroordelen tot de kosten.

subsidiairlijk: eiser te horen machtigen het kind te plaatsen in een pens ionnaat naar zijn keuze, dienvolgens eiser te horen machtigen gezegd kind weg te halen daar waar het zich ook bevinden zou, door de eerste aangezochte gerechtsdeurwaarder desnoods met behulp van de openbare macht;

Aangezien eiser tot staving van zijn vordering be toogt dat bij vonnis dezer Rechtbank dd. 19 maart 1964, partijen tot de echtscheiding met onderlinge toestem ming werden toegelaten en bedoeld vonnis aan de amb tenaar van de burgerlijke stand der gemeente Duffel op 16 april 1964 werd betekend;

dat in toepassing van artikel 280 van het burgerlijk wetboek, partijen volgende overeenkomst bedongen met betrekking tot de hoede van het kind;

«het kind Elza Francine Mathilda Schellens, geboren te Duffel op 24 augustus 1955, zal zowel gedurende de proeftijd als na de uitspraak van de echtscheiding aan

mevrouw Schellens -Caers worden toevertrouwd. De heer Armand Schellen zal een recht van toezicht bezitten op de opvoeding van het kind. Er wordt uitdrukkelijk be paald dat indien de opvoeding van het kind zou te wen sen overlaten, de heer Armand Schellens het recht zal hebben het kind te mogen plaatsen in een pens ionnaat naar zijn keuze. In geval van betwisting nopens de hoe danigheid der opvoeding van het kind, zal de Recht bank van eerste aanleg te Mechelen hierover uitspraak dienen te doen;

dat verweerster op 30 juni 1964, plots Duffel verliet, het kind achterlatende met een brief voor eiser waarin zij hem het kind toevertrouwde, en dat vanaf dat ogen blik het kind bij eiser verbleef;

dat door tussenkomst van pleitbezorger Vessièr uit Antwerpen, verweerster aan eiser voorstelde het kind definitief bij hem te laten mits toekenning aan ver weerster van hetzelfde bezoekrecht dat destijds aan eiser werd toegestaan door de overeenkomst voorafgaan delijk de procedure in echtscheiding; dat eiser op 23 september 1964 zijn akkoord bevestigde;

dat inmiddels en ofschoon het kind steeds ter beschik king was van verweerster, deze laatste nooit het kind kwam bezoeken, noch enige poging deed om een af spraak desbetreffende te maken;

dat echter op 29 december 1964, wanneer het kind bij de ouders van verweerster was, zij het aldaar mede nam;

Aangezien verweerster haar gedragingen uitlegt door dat zij kennis had gemaakt met een persoon uit Luik met wie zij wenste te huwen doch waarvan achteraf bleek dat hij gehuwd was; dat wanneer dit feit aan het licht kwam, zij een zware zenuwinkering heeft door gemaakt waardoor zij niet meer volledig toerekenbaar was voor haar handelingen;

dat zij om die redenen en om aan de bemoeiingen van haar ouders te ontkomen, een woonst te Antwerpen zocht, en om het kind niet bloot te stellen aan eventuele ongemakken die uit deze omstandigheden zouden voort vloeien, de werkvrouw gelastte het kind bij haar ouders te brengen met de bedoeling het later bij zich te nemen; dat haar gewezen echtgenoot echter zodra hij vernam dat zij Duffel had verlaten en het kind tijdelijk bij haar ouders verbleef, het daar kwam weghalen;

Aangezien verweerster in hoofdorde de niet ontvan kelijkheid van de vordering voorhoudt en met betrek king tot dit middel laat gelden dat de overeenkomst voorgeschreven bij artikel 280 van het burgerlijk wet boek tot de hoede van de kinderen, steeds bindend blijft voor de partijen en niet de mogelijkheid tot wijziging;

dat alleszins zo men de mogelijkheid tot wijziging aan neemt, dit alleen kan geschieden op vordering van de heer Procureur des konings handelende in het meerdere belang van de kinderen;

Aangezien echter door de rechtspraak en rechtsleer een derde stelling wordt gehuldigd, waarbij wordt aan genomen, dat de contractuele regeling vatbaar is voor wijziging op vordering van de echtgenoot aan wie het hoederecht niet werd toegekend, wanneer het belang van de kinderen imperatief een wijziging eist (De Page T. I 3° uitg. nr. 1019, nota één, Nouvelles V° Divorce, nr. 1204 en 1205; Luik, 2-2-1950, Pas. 1951, II, 94; Gent 14-7-1951, J.T. 1951, blz.: 635);

Aangezien deze zienswijze dient bijgetreden;

dat inderdaad, de echtscheiding die is tussengekomen en de overeenkomst die werd bedongen met betrekking tot het hoederecht over het kind, niet tot gevolg hebben dat eiser werd ontheven uit de ouderlijke macht waaronder is begrepen het hoederecht over de kinderen of in de vervreemding van zijn rechten heeft toege-

stemd in dit verband, vermits de ouderlijke macht een aangelegenheid is van openbare orde en artikel 6 van het burgerlijk wetboek niet toelaat bij middel van een bijzondere overeenkomst hiervan af te wijken;

dat de overeenkomst waarbij partijen voorafgaandelijk de procedure in echtscheiding bij wederzijdse toestemming, het hoederecht over het kind in kwestie hebben geregeld zowel gedurende de proeftijd als na de uitspraak van de echtscheiding, geen verzaking inhoudt vanwege eiser van de ouderlijke macht over het kind maar slechts een noodzakelijke regeling is in verband met de feitelijke hoede die er in bestaat over het kind te waken, het onderhoud en opvoeding te verschaffen en om voor zijn belangen op te treden;

dat hieruit volgt dat wanneer er tussen de vader en de moeder onenigheid bestaat met betrekking tot deze aangelegenheid, de Rechtbank dient tussen te komen, zo het meerdere belang van het kind zulks eist en de vader of de moeder gerechtigd is de tussenkomst van de Rechtbank te vorderen ten einde een wijziging te zien brengen aan hetgeen zij overeengekomen zijn in verband met de feitelijke hoede over het kind;

Aangezien dienvolgens het voorgedragen middel van niet ontvankelijkheid niet opgaat;

Ten gronde :

Aangezien de Rechtbank dan alleen een wijziging kan brengen aan de overeenkomst in verband met de feitelijke hoede over het kind, wanneer het duidelijk is dat er zeer ernstige redenen bestaan en met geen ander bekommernis dan het meerdere belang van het kind hierdoor te dienen.

Aangezien eiser met het oog zich de hoede over het kind te zien toekennen een reeks feiten aanhaalt waaruit naar zijn mening ten genoegen van recht blijkt dat verweerster niet de nodige morele hoedanigheden bezit om het kind de vorming en de opvoeding te geven en dat zij hiervan bewust was vermits zij bekende dat zij het geluk van het kind niet kan maken;

Aangezien zoals hoger uiteengezet, verweerster ofwel de feiten zoals door eiser voorgedragen, tegenspreekt, ofwel de omstandigheden aanhaalt waardoor zij bepaalde gedragingen heeft gesteld en die naar haar mening er geenszins op wijzen dat zij de materiële en morele belangen van het kind verwaarloost;

Aangezien het hic et nunc niet kan uitgemaakt worden dat er ernstige en zwaarwichtige redenen bestaan om een wijziging te brengen aan de feitelijke hoede over het kind dat aan verweerster bij overeenkomst werd toegekend en het dienvolgens gepast voorkomt een sociaal onderzoek te bevelen en met betrekking tot de morele en materiële belangen van het kind;

Gelet op de beschikkingen van artikelen 2.34.35.36.37.40.41 der wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Om deze redenen,

De Rechtbank, gehoord in openbare terechtzitting, de heer Lebeer, Substituut Procureur des Konings in zijn eensluidend advies, rechtdoend op tegenspraak, verklaart de vordering ontvankelijk, doch alvorens over de grond der zaak te beslissen, benoemt als deskundige Mevrouw Huyghe-Van den Bril, sociale assistente, wonende te Mechelen, Duivenstraat nr. 6, met als zending: « het kind te onderzoeken, de activiteiten, woongelegenheden, handel en wandel van verweerster te beschrijven, de morele inslag der gebeurtenissen op het kind na te gaan; zelfde onderzoek in te stellen bij eiser; het schoolperso-

neel der verschillende scholen te onderhoren » dit alles in met redenen omkleed en onder ede bevestigd verslag;

Om na neerlegging van dit verslag ter griffie der Rechtbank van eerste aanleg te Mechelen, verder te worden gehandeld als naar rechte.

Kosten voorbehouden.

NOOT: Het door het vonnis aangehaalde arrest van het Hof van Beroep te Gent van 14 juli 1951 werd gepubliceerd in het Rechtskundig Weekblad, jaargang 1951-52, kol. 1227.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST-NIKLAAS

1e Kamer. — 15 juni 1965.

Voorzitter : M. Poppe.

Referendaris : M. Cloquet.

Advocaten : Mrs. Goemans (Antwerpen) en Van Hulse.

Voorrechten. — Voorrechten van begrafeniskosten en van kosten van laatste ziekte. — Begrip. — Wanneer kan de erfgenaam die de begrafenis van de gefailleerde heeft bekostigd, aanspraak maken op het voorrecht krachtens subrogatie.

De voorrechten betreffende begrafeniskosten en kosten van laatste ziekte (art. 19, 2° en 3° hypotheekwet) hebben enkel betrekking op de begrafeniskosten en de kosten van laatste ziekte van de gefailleerde zelf.

De erfgenaam die de kosten der begrafenis van de gefailleerde heeft betaald, is wettelijk gesubrogeerd in het voordeel van de schuldeiser der begrafeniskosten. Verwerpt hij evenwel de nalatenschap, dan kan hij, behoudens in het geval van contractuele subrogatie, geen aanspraak maken op het voorrecht van art. 19, 2° hypotheekwet: er is immers geen wettelijke subrogatie, aangezien hij een eigen natuurlijke verbintenis is nagekomen.

Paulus t./ Mr. Van Hulse q.q. (faillissement Bals)

Overwegende dat de vordering ertoe strekt eiser te zien opnemen in het bevoorrecht passief van het faillissement van wijlen dame Magdalena Bals, weduwe, in tweede huwelijk, van de heer Le Rouzic, voor de som van 20.395 fr. als bedrag van de kosten welke betaald werden door eiser, voor de laatste ziekte en voor de begrafenis 1) van de gefailleerde zelve en 2) van haar tweede echtgenoot, de heer Le Rouzic;

Overwegende dat dame Magdalena Bals overleden is de 24 oktober 1963;

Overwegende dat haar echtgenoot, de heer Le Rouzic, de 27 oktober 1963 overleed;

dat dame Bals de 13 november 1963 posthuum failliet werd verklaard;

Overwegende dat de echtgenote van eiser de dochter is van dame Bals, doch aan de nalatenschap heeft verzaakt;

Overwegende dat eiser verklaart te handelen als beheerder van de gemeenschap bestaande tussen hem en de dochter van de gefailleerde;

I. — *Wat betreft de kosten van laatste ziekte en van begrafenis van de heer Le Rouzic.*

Overwegende dat de vordering niet gegrond is;

Overwegende dat de kosten van laatste ziekte en de begrafeniskosten die bevoorrecht zijn, alleen zijn die-

genen welke de persoon van de gefailleerde betreffen, ter uitsluiting van de kosten welke zijn echtgenoot of zijn familieleden zouden betreffen;

Overwegende dat die regel thans algemeen wordt gehuldigd: (zie, wat betreft de begrafenis-kosten: Lepinois II, 610; Marton, II, 358; Kluyskens, Voorrechten, 70; De Page, VII, 1, 73; Frédéricq VII, 372; Derycke, A.P.R. Voorrechten, 39 = zie, wat betreft de kosten van laatste ziekte: Hrb. Namen, 9 november 1911, Pas., 1912, III, 157; Id. Kortrijk, 4 december 1920, J.C.F. 1925, 39; Id. Oostende, 6 april 1933, R.F. 1933, 238; Id. Namen, 7 oktober 1937, J.L. 1938, 5; Id. Luik, 8 november 1938, J.L. 1939, 48; Vredegh. Luik, 21 november 1949, J.L. 1949-50, 175; Hrb. Luik, 23 januari 1953, R.F. 1952-53, 143; Brussel, 27 maart 1963, Pas., 1963, II, 226);

Overwegende dat eiser terecht voorhoudt dat de kosten van laatste ziekte of van begrafenis die bevoorrecht zijn, de persoon betreffen over wiens uitvaart men het heeft;

doch dat hieruit geen ander gevolg spruit dan het feit dat de kosten gemaakt in verband met de laatste ziekte en de uitvaart van Dame Bals « desgevallend » kunnen geprivilegieerd zijn op de nalatenschap van voornoemde overledene, zoals de kosten gemaakt in verband met de ziekte en de uitvaart van de heer Le Rouzic, echtgenoot van dames Bals, kunnen geprivilegieerd zijn op de nalatenschap van gezegd heer Le Rouzic;

Overwegende dat eiser integendeel ten onrechte voorhoudt dat wanneer artikel 19, 2° van de hypotheekwet, het voorrecht instelt van begrafenis van de overledene, het niet noodzakelijk de schuldenaar beoogt, omdat, aldus eiser, de wet anders zou spreken van de « overledenen schuldenaar »;

Overwegende dat dit standpunt niet kan beaamd worden;

dat het inderdaad van zelf spreekt, dat al de door de wet opgesomde voorrechten, schulden betreffen van de schuldenaar;

dat het derhalve volkomen overbodig was voor de wetgever dit te herhalen bij ieder punt van de lijst van de bevoorrechte schulden;

Overwegende dat het voorrecht dat de kosten van begrafenis dekt, tot het Oud Regiem opklimt en toen alléén de begrafenis van de schuldenaar betrof (« En suite viennent les frais funéraires du défunt dont on a saisi et vendu les meubles » Pothier, Coutumes d'Orléans, aangehaald door De Page, VII, nr. 73, voetnoot 5);

Overwegende dat de nalatenschap van de echtgenote, die eerst overleed, trouwens geen schuld kan aangegaan hebben betreffende de begrafenis van de man die haar overleefde;

dat eiser derhalve uit hoofde van de laatste ziekte en van de begrafenis van de heer Le Rouzic geen rechten kan doen gelden tegen het faillissement Bals, noch ten bevoorrechte, noch zelfs ten chirographaire titel;

II. — Wat betreft de kosten van laatste ziekte en van begrafenis van de gefailleerde, dame Bals.

Overwegende dat gezegde schulden, schulden zijn van de nalatenschap van wijlen dame Bals (De Page, VII, 73, bl. 68 en 74 B);

Overwegende dat de leveranciers van goederen en diensten in verband met de laatste ziekte of met de begrafenis van de overledene, een voorrecht bezitten tegen de nalatenschap;

Overwegende dat de erfgenaam die gezegde leveranciers betaalde betaalde in het voorrecht van gezegde leveranciers wettelijk gesubrogeerd is wanneer hij de

nalatenschap heeft aanvaard, omdat hij, in dit geval, juridisch gehouden is tot de betaling van de schulden van de nalatenschap;

Overwegende dat de erfgenaam die integendeel, zoals de echtgenote van eiser, aan de nalatenschap verzaakt heeft, juridisch niet gehouden is tot gezegde schulden en derhalve, indien hij ze toch betaalt, alléén gesubrogeerd is in het voorrecht van de leverancier voor zover hij conventioneel in de plaats van de schuldeiser werd gesteld zoals voorzien bij artikel 1250 van het B.W. (Brussel, 16 mei 1929, Rev. Faill. 1929, 338);

Overwegende dat eiser niet bewijst en niet beweert dat zijn echtgenote zich van dergelijke in de plaatsstelling kan prevaleren;

Overwegende dat wanneer een derde, of de erfgenaam die de nalatenschap verwerpt en dus ten aanzien van gezegde nalatenschap derde wordt, de kosten van de begrafenis betaalt, hij dient geacht te worden als hebbende gehandeld uit een gevoel van pieteit tegenover de overledene of als hebbende een persoonlijke verbintenis volbracht (Vergelijkt, in geval van begrafenis na de faillietverklaring, de Perre, Manuel du Curateur de la faillite, 601 - Hrb. Brussel, 9 september 1939, Rev. Faill. 1939, 398);

Overwegende dat de vordering derhalve eveneens ongegrond voorkomt wat betreft de kosten gedaan in verband met de laatste ziekte en met de begrafenis van de gefailleerde;

Om deze redenen,

De Rechtbank, gelet op artikels 2 en 30 tot 42 der wet van 15 juni 1935 die nageleefd werden,

Gehoord de heer Edgard Hacquaert, Rechter-commissaris, in zijn verslag,

Verklaart de vordering ontvankelijk doch niet gegrond, dienvolgens wijst ze van de hand en verwijst eiser in de kosten van het geding.

NOOT: Zie nog, wat betreft het voorrecht van de erfgenaam die de begrafenis van de gefailleerde heeft bekostigd: De Page, VII, nr. 74 en IX, nr. 746, C, 2.

PROVINCIALE RAAD VAN DE ORDE DER GENEESHEREN VAN OOST-VLAANDEREN

11 juni 1965.

Voorzitter: M. Elaut.
Advocaten: Mrs. Vidts en Martens.

1. Gezagsverhouding. — Contract tussen chirurg en mutualiteit.
2. Overeenkomst. — Zonder gezagsverhouding. — Van onbepaalde duur. — Opzeggingstermijn bedongen. — Bijkomende vergoeding in billijkheid. — Wijze van berekening.

1. Wanneer een chirurg er zich toe verbonden heeft in de kliniek van een mutualiteit te werken, en vaststaat dat hij zich moest onderwerpen aan een uurrooster, slechts de patiënten van de kliniek mocht behandelen, een op percentage berekend ereloon genoot, en de mutualiteit hem de beschikking gaf over lokalen en apparaten, terwijl tegen zijn wil geen assistenten, verpleegsters of laboranten in zijn afdeling werden aangesteld, waarbij dient te worden gevoegd dat hij zijn privé cliënteel behield en het contract geen verwijzing naar sociale wetgeving be-

helsde, dient te worden gezegd dat de chirurg zijn vrij beroep in de schoot van de mutualiteit heeft uitgeoefend zonder enige band van ondergeschiktheid.

2. Als een contract van onbepaalde duur tussen een chirurg en een mutualiteit, waarbij geen band van ondergeschiktheid bestond, door beide partijen kon worden opgezegd met een voorafgaande kennisgeving van een maand, moet er, na een regelmatige opzegging door de mutualiteit, nog worden onderzocht of de chirurg in billijkheid recht heeft op een vergoeding. Met inachtneming van de elementen der zaak steunt de Raad zich op de rechtspraak in zake opzeggingsvergoedingen voor de bediendecontracten om de chirurg *ex aequo et bono* een vergoeding van een gemiddeld jaar ereloon toe te kennen.

Dr. X. t./ Mutualiteit Y.

Gezien het compromis door beide partijen ondertekend in november 1964, bij hetwelk deze partijen, ingevolge de scheidsrechterlijke clausule van een verbintenis d.d. 1 mei 1962 (art. 14), de arbitrage vragen van de Orde nopens hun geschil, zoals omschreven in de dagvaarding d.d. 17 september 1963 voor de Werkrechttersraad te Gent;

Overwegende dat beide partijen de Orde ontslagen hebben van alle formaliteiten, termijnen en het naleven van de rechtsregelen ten gronde, en beslist hebben dat de Raad in eerste aanleg zou oordelen;

Overwegende dat de Raad in deze omstandigheden beslist heeft deze taak te aanvaarden;

Gehoord de eiser, Dr. X, vertegenwoordigd door zijn raadsman, Meester Vidts, advocaat te Gent, drager der stukken, in zijn vordering voorgedragen door deze laatste;

Gehoord de verweerster, de V.Z.W. Y, in haar verdediging, voorgedragen door haar raadsman, Meester L. J. Martens, advocaat te St.-Amandsberg, drager der stukken, die haar vertegenwoordigt, dit alles ter zitting van 10 maart 1965;

Overwegende dat, na pleidooien tussen de partijen, overeengekomen werd dat de debatten niet zouden gesloten worden alvorens de beide partijen hun bundels zouden neergelegd hebben met hun besluiten of nota's;

Overwegende dat de Raad ter zitting van 7 mei 1965 vastgesteld heeft dat de bundels neergelegd werden, en beslist heeft de debatten te sluiten en de zaak uitgesteld heeft tot de zitting van 11 juni 1965 voor uitspraak;

Het geschil:

Overwegende dat Dr. X, als chirurg, in de schoot van de verweerster gewerkt heeft sedert oktober 1960 en dat op 1 mei 1962 tussen de partijen een schriftelijke overeenkomst ondertekend werd;

Overwegende dat hem op 26 oktober 1962 zijn ontslag, met ingang van 1 december 1962, werd betekend;

Overwegende dat Dr. X op 17 september 1963 de verweerster gedagvaard heeft om te verschijnen voor de Werkrechttersraad te Gent, bediendenkamer, ten einde een opzeggingsvergoeding van 750.000 frank te bekomen met de gerechtelijke intresten en de kosten;

Overwegende dat deze rechtsmacht zich bij vonnis d.d. 10 maart 1964 niet bevoegd verklaard heeft, gezien de scheidsrechterlijke clausule voorzien in de hierboven aangehaalde overeenkomst van 1 mei 1962;

Overwegende dat het in deze omstandigheden is dat het geschil voor de Raad aanhangig werd gemaakt;

Principiële vraag: Was Dr. X. een bediende?

Overwegende dat nopens de vraag, te weten of een geneesheer aan een mutualiteit verbonden, als een bediende kan en moet aangezien worden, meermaals en in tegenstrijdige zin door verschillende Rechtbanken van België beslist werd;

Overwegende dat, in acht nemende deze beslissingen, alsook de studies desbetreffend gedaan in de Universiteiten te Leuven en te Brussel, en de nota van Prof. Madeleine Gevers, verschenen in de «Revue Critique de Jurisprudence Belge» in 1952 onder een vonnis van de Burgerlijke Rechtbank te Charleroi d.d. 3 juli 1951 (blz. 175 en volgende), de Raad van oordeel is dat enkel de band van ondergeschiktheid tussen de geneesheer en de mutualiteit als criterium moet genomen worden om dit vraagstuk op te lossen;

Overwegende dat het dienvolgens past het verband tussen de eiser en de verweerster verder te onderzoeken;

Overwegende dat eerst en vooral dient aangestipt te worden dat het beroep van geneesheer principieel een vrij beroep is, en dat buiten uitzonderlijke en wel bepaalde gevallen, een geneesheer nooit een bediende is in de uitoefening van zijn beroep, dat hij altijd onder zijn persoonlijke verantwoordelijkheid uitoefent;

Overwegende dat, wat het geval van Dr. X. betreft, hij zonder schriftelijke overeenkomst sedert oktober 1960 in de kliniek van de verweerster als chirurg heeft gewerkt, en na 1 mei 1962, na het ondertekenen van de overeenkomst, in dezelfde omstandigheden verder heeft gepresteerd;

Dat in deze overeenkomst enkel de volgende punten bedongen werden:

1) Dr. X. moest zich onderwerpen aan een bepaalde en niet onveranderlijke uurrooster (art. 4), slechts de patiënten mocht behandelen van de polikliniek (art. 5), een ereloon genoot, berekend op percentage (art. 6) en de ereloonnota's moest invullen (art. 7);

2) Dr. X. mocht zijn privé-kabinet ten huize behouden, dus zijn privé-kliënteel (art. 1);

3) De Mutualiteit zal de nodige lokaliteiten, apparaten ter beschikking stellen van Dr. X. en tegen zijn uitdrukkelijke wil zullen geen assistenten, verpleegsters of laboranten in zijn afdeling aangesteld worden (art. 3);

Overwegende dat daarbij dient vastgesteld te worden dat geen enkel artikel van deze overeenkomst verwijst naar de sociale wetgeving en dat er ook geen sprake is van een betaald verlof;

Overwegende dat de Raad van oordeel is dat Dr. X. dus onder zijn verantwoordelijkheid en zonder aan de bevelen van de verweerster te moeten gehoorzamen, zijn vrij beroep van chirurg in de schoot van deze instelling verder heeft uitgeoefend zonder dat een band van ondergeschiktheid, zoals door de Rechtspraak vastgesteld, kan worden weerhouden;

Mag Dr. X. in deze omstandigheden een vergoeding vorderen?

Overwegende dat art. 7 (in fine) van de overeenkomst bepaalt: «zij (de overeenkomst) kan door elke partij opgezegd worden mits voorafgaande kennisgeving van een maand bij aangetekend schrijven...»;

Overwegende dat deze bepaling, die nageleefd werd wat de termijn betreft, niets voorziet heeft wat betreft een gebeurlijke vergoeding;

Overwegende dat de Raad, alle omstandigheden in acht nemend, dient te onderzoeken indien in casu

Dr. X. in billijkheid recht heeft op een vergoeding en op dewelke;

Overwegende dat de Raad van oordeel is dat, zo Dr. X. niet moet beschouwd worden als een bediende, hij door dit feit nochtans niet slechter moet behandeld worden dan zo er een dienstverband tussen hem en Rerum Novarum had bestaan; dat hij dus recht heeft op een vergoeding;

Overwegende dat om dit punt te onderzoeken dient in acht genomen te worden de stand van een geneesheer, zijn moeilijke en lange universitaire studies, de noodzakelijke stages verbonden aan een specialisatie in de heelkunde, die enkel na een zekere leeftijd zijn winstgevende loopbaan kan beginnen;

Overwegende dat tevens de leeftijd van de eiser (47 jaar) in aanmerking komt, zijn laatste erelonen, gemiddeld 15.000 frank per maand, en het feit dat hij zijn privé-kliënteel heeft verwaarloosd;

Overwegende dat anderzijds ook in aanmerking dient genomen te worden de bijzondere omstandigheden waarin Dr. X. vertrokken is;

Overwegende dat het dus past, al deze omstandigheden in acht nemend en zich steunend op de rechtspraak in zake opzegvergoedingen voor de bediendenkontrakten, om de redenen hierhoger aangehaald, ex aequo et bono de vergoeding te bepalen op 180.000 frank, hetzij gemiddeld een jaar ereloon, te verminderen met de som welke Dr. X. ontvangen heeft voor de maand november 1962, voor dezelve hij geen werkelijke prestaties meer gedaan heeft, en te vermeerderen met de gerechtelijke intresten vanaf heden;

Om deze redenen :

De Raad,

Wizend op tegenspraak, aanvaardt zijn scheidsrechtelijke opdracht en bij algemeenheid van stemmen beslist dat Dr. X. niet moet aangezien worden als een bediende van de verweerster, en dat hij recht heeft op een vergoeding na opzeg van de verbintenis d.d. 1 mei 1962, en dat deze vergoeding ex aequo et bono dient bepaald te worden op 180.000 frank, som te verminderen met de som welke hij ontvangen heeft wegens ereloon voor de maand november 1962, en te vermeerderen met de gerechtelijke intresten vanaf heden;

Wijst het meer gevorderde af als ongegrond.

NOOT : 1. Het op zichzelf zo duidelijk begrip van de band van ondergeschiktheid blijkt in vele gevallen

mocilijk te hanteren (zie M. Gevers en J. De Gavre, in R.C.J.B., 1965, 207-208 met de aldaar geciteerde rechtspraak; voor een meer uitvoerige bespreking van de rechtspraak, zie men het artikel van C. Goossens en P. Monfils, onder Burg. Rechtb. Brussel, 28 januari 1961, R.C.J.B. 1965, 136-139, waar de verhouding geneesheer - kliniek uitvoerig wordt behandeld).

2. Volgens het gemeen recht mag elke partij een contract van onbepaalde duur op staande voet verbreken (zie advies van de Raad van State bij de wet van 27 juli 1961, Doc. Parl., Senaat, 1959-1960, bijlage p. 10). Het principe wordt al direct gemilderd doordat dit recht niet kan worden ingeroepen, indien de partij de overeenkomst verbreekt om schade te berokkenen aan de tegenpartij, of om zich een onrechtmatig voordeel toe te kennen of om zich een voordeel te verschaffen dat buiten alle verhouding staat met het nadeel dat de tegenpartij ondergaat.

Daartegenover staat dat ofwel de wet ofwel de partijen een opzeggingstermijn kunnen voorschrijven. Niet weinig opzeggingstermijnen zijn thans door de wet, vaak imperatief, geregeld. Er zijn niettemin nog domeinen, waarin de wilsvrijheid heerst; en de bedoeling van de partijen die een opzeggingstermijn bedingen, is dan wel dat, mits de termijn wordt geëerbiedigd, zij van elkaar geen vergoeding wegens beëindiging van het contract hebben te eisen.

Men ontkomt dan ook niet aan de indruk dat de Raad in de vorenstaande beslissing een gewaagde toepassing van de billijkheid heeft gemaakt : in werkelijkheid is beslist dat de contractueel bedongen opzeggingstermijn onvoldoende was en heeft de Raad een duidelijke en preciese bepaling van het contract vervangen door een bepaling die, naar zijn oordeel, in billijkheid in het contract had moeten staan. Heeft bij de Raad niet voorgezeten enerzijds de onafhankelijkheid van het doktersberoep te doen uitkomen, anderzijds toch dit beroep te beschermen bij overeenkomsten zoals het behandelde, als waren het overeenkomsten met een band van ondergeschiktheid ?

Men kan zich echter ook afvragen of de beslissing van de Raad een teken is van een evolutie die zich heeft voorgedaan in de arbeidscontracten en die leidde tot de huidige wetten op de contracten van handarbeiders en bedienden (zie P. Horion, in R.C.J.B. 1964, 228) of nog, in de contracten van uitsluitend recht van verkoop, en die leidde tot de wet van 27 juli 1961 (verg. R. Dekkers, R.C.J.B. 1957, 310), waarbij men ook mag denken aan de wet die het statuut van de handelsvertegenwoordigers regelt.

C.C.

KRONIEK VAN EUROPEES RECHT

Art. 119 E.E.G.-Verdrag : Gelijke beloning voor mannelijke en vrouwelijke werknemers voor gelijke arbeid

1. Het hoofdstuk « Sociale bepalingen » van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap vangt aan met volgende beginselverklaring : « De Lid-Staten erkennen de noodzaak, de verbetering van de levensstandaard en van de arbeidsvoorwaarden van de werknemers te bevorderen, zodat de onderlinge aanpassing daarvan op de weg van de vooruitgang wordt mogelijk gemaakt ».

Als concrete uitwerking van dit beginsel schrijft het E.E.G.-Verdrag o.m. voor in artikel 119 : « Iedere Lid-Staat verzekert gedurende de eerste etappe en

handhaaft vervolgens de toepassing van het beginsel van gelijke beloning voor mannelijke en vrouwelijke werknemers voor gelijke arbeid ».

Dit beginsel vormt geen volledige nieuwigheid in ons land. Reeds de internationale overeenkomst nr. 100, te Genève door de Internationale Arbeidsorganisatie op 29 juni 1951 goedgekeurd en in België bekrachtigd op 23 mei 1952 (*Belgisch Staatsblad*, 23 oktober 1952), voorzag in een gelijke bezoldiging van mannelijke en vrouwelijke werknemers voor « arbeid van gelijke waarde » (art. 2, 1°).

De I.A.O.-overeenkomst bevat echter slechts een verplichting in hoofde van de staat de toepassing van het beginsel aan te moedigen en in de mate van het mogelijke te verzekeren. Het artikel 119 van het E.E.G.-Verdrag gaat verder: het beginsel van de gelijke bezoldiging moet vooreerst verwezenlijkt worden binnen een aangeduide termijn, nl. tussen 1 januari 1958 (inwerkingtreding van het Verdrag) en 31 december 1961 (einde van de z.g. «eerste etappe»), en vervolgens moet de toepassing ervan effectief gehandhaafd blijven.

Wat is de juiste inhoud van het voorschrift van art. 119 E.E.G.? Heeft het directe en interne werking, m.a.w. is het een bepaling die een recht schept ten bate van de justitiabelen, waarvan de handhaving aan de nationale rechter kan gevraagd worden («*self-executing*»)? Op deze vragen wordt gepoogd in huidige kroniek een sluitend antwoord te geven.

2. Vooreerst moeten echter enkele begrippen duidelijk gesteld worden:

— wat is beloning in de zin van art. 119 E.E.G.-Verdrag?

— wat omvat gelijkheid in beloning?

— wat is gelijke arbeid?

Op de eerste twee vragen verschaft art. 119 E.E.G.-Verdrag zelf het antwoord.

Onder *beloning* moet begrepen worden: «het gewone basis- of minimumloon of -salaris, en alle overige voordelen in geld of in natura die de werkgever direct of indirect aan de werknemer uit hoofde van zijn dienstbetrekking betaalt» (art. 119, tweede lid).

Gelijkheid van beloning zonder onderscheid naar geslacht houdt in:

«a) dat de beloning voor gelijke arbeid in stukloon wordt vastgesteld op basis van een zelfde maatstaf,

b) dat de beloning voor arbeid in tijdloon dezelfde is voor een zelfde functie» (art. 119, derde lid).

Over de uitlegging van het begrip *gelijke arbeid* bestaat daarentegen geen eensgezindheid.

Dit begrip wijkt alleszins af, wellicht met opzet, van het in de I.A.O.-overeenkomst nr. 100 voorkomende «arbeid van gelijke waarde». Het is niet uitgesloten dat ongelijke arbeid toch een gelijke waarde zou hebben; dit is voor de toepassing van het E.E.G.-voorschrift irrelevant.

«Gelijke arbeid» moet ruim uitgelegd worden. Elke discriminatie naar geslacht is uit den boze. Weliswaar mogen bij de vaststelling van de beloning gebruikelijke criteria, zoals leeftijd, scholing, anciënteit in de onderneming en samenstelling van het gezin onverminderd aanwending blijven vinden. Daarentegen zijn alle discriminaties, welke uitsluitend op het geslacht gebaseerd zijn, verboden. Aldus b.v. het argument dat een vrouw in de uitoefening van een functie steeds een lager economisch rendement zou bereiken wegens veelvuldiger verzuim of minder doortastendheid bij het werk. Dit argument, gegroeid uit een eeuwenoud maar daarom niet minder misplaatst superioriteitsgevoel van de man, stemt met de dagelijkse werkelijkheid niet overeen. Vermits het geen feitelijke omstandigheid is, mag het dan ook bij de bepaling van het tijdloon niet meer ingeroepen worden. Slechts indien het werk per prestatie vergoed wordt (stukloon, produktiviteitspremie), mag (uiteraard) nog met het economisch rendement rekening gehouden worden. Hier werkt het criterium niet discriminerend *a priori*.

Het is vanzelfsprekend niet denkbeeldig dat in een concreet geval verschillen van opinie over de al dan niet gelijkheid van arbeid kunnen bestaan.

3. Artikel 119 E.E.G.-Verdrag legde, zoals reeds vermeld, aan de zes Lid-Staten van de E.E.G. de verplichting op het beginsel van gelijke beloning voor mannelijke en vrouwelijke werknemers voor gelijke arbeid te verwezenlijken vóór 31 december 1961. Op 20 juli 1960 heeft de Commissie van de E.E.G., bij wijze van een formele aanbeveling, de diverse Lid-Staten aan hun verplichting herinnerd. Dit heeft niet kunnen beletten dat op 31 december 1961 de nivellering voorzeker niet algemeen doorgevoerd was en in de verschillende Lid-Staten nog loonverschillen van ruim 30 % ten nadele van de vrouwelijke werknemers bestonden (1).

Om aan deze toestand een einde te stellen, werd dan op een conferentie van de Lid-Staten inzake de gelijkmaking van de lonen voor mannelijke en vrouwelijke werknemers op 30 december 1961 een resolutie aangenomen, waarin in hoofdzaak voorzien werd dat de verwezenlijking van het beginsel van gelijke beloning voor mannen en vrouwen zou geschieden volgens volgend tijdschema:

— vóór 30 juni 1962: afschaffing van discriminaties die loonverschillen van meer dan 15 % behelzen;

— vóór 30 juni 1963: afschaffing van discriminaties die loonverschillen van meer dan 10 % behelzen;

— vóór 31 december 1964: afschaffing van elk loonverschil.

De Lid-Staten verbonden zich ertoe geen verbindend karakter «*erga omnes*» te verlenen aan de collectieve arbeidsovereenkomsten die ondanks de richtlijnen of aanbevelingen van de regeringen, de nakoming van het bovenstaande tijdschema niet verzekeren. Daarenboven erkennen de Lid-Staten dat de geleidelijke toepassing van het beginsel van gelijke beloning voor mannelijke en vrouwelijke werknemers ten doel heeft alle discriminaties bij de vaststelling van de lonen op te heffen en inzonderheid:

— de toepassing van het verplichte minimumloon uitsluitend voor mannen of de vaststelling van dit loon op een verschillend niveau voor mannen en vrouwen;

— de vaststelling van minimumlonen op verschillend niveau, naargelang van het geslacht van de werknemer, indien in de collectieve arbeidsovereenkomsten, loonscholen of loonovereenkomsten verschillende minimumlonen zijn vastgesteld;

— de vaststelling op verschillende grondslagen van tijd- en taakloonschalen voor mannen en vrouwen;

— het instellen van verschillende categorieën voor mannen en vrouwen of het toepassen van verschillende indelingsnormen wanneer de lonen volgens een systeem van beroepsclassificatie worden vastgesteld;

— over het algemeen, het handhaven in de collectieve arbeidsovereenkomsten, loonschalen of loonovereenkomsten van een verschillende beloning naargelang het geslacht.

De Lid-Staten erkennen eveneens dat met het beginsel van de gelijke beloning evenmin verenigbaar zijn praktijken, waarbij de vrouwelijke arbeidskrachten stelselmatig in een lagere klasse worden ingedeeld, waarbij tussen mannen en vrouwen verschillende criteria inzake vakbekwaamheid worden aangelegd en waarbij de werknemers worden ingedeeld op grond van criteria die geen rekening houden met de feitelijke omstandigheden, waarin de functies worden uitoefend.

4. Over de juridische waarde van deze resolutie kan getwist worden: op welke wijze mag een duidelijke verdragstekst (art. 119: verwezenlijking van de gelijkheid vóór 31 december 1961) door de zes Lid-Staten zo maar terzijde gesteld worden (2)?

Wat er ook van zij, gelijkheid van beloning moet

in de E.E.G.-landen bestaan ten laatste vanaf 1 januari 1965. Welnu, ondanks aanzienlijke vooruitgang op dit gebied, heeft de gelijke bezoldiging nog niet in alle sectoren doorgang gevonden.

Wat nu met b.v. een collectieve arbeidsovereenkomst waarin nog verschillende minimumlonen voorkomen? Deze zal niet meer bij Koninklijk Besluit tot dwingend recht «erga omnes» mogen verklaard worden. De vraag die hier rijst is echter: is een beding in een collectieve arbeidsovereenkomst, waarbij een lager minimumloon voor vrouwelijke werknemers vastgesteld wordt, nog wel geldig?

Meer algemeen gesteld: hebben, vanaf 1 januari 1965, op grond van artikel 119 E.E.G.-Verdrag, werkgevers de wettelijke plicht een gelijke beloning voor gelijke arbeid aan hun vrouwelijk personeel toe te kennen en hebben, anderzijds, de vrouwelijke werkkrachten een wettelijk recht op gelijke bezoldiging, zodat andersluidende bedingen in overeenkomsten ongeldig zijn?

In juridische termen omgezet luidt de vraag: komt aan art. 119 E.E.G.-Verdrag vanaf 1 januari 1965 directe en interne werking toe, d.i. kunnen individuen hieruit rechten afleiden, welke voor een nationale rechter — in dit geval: de Belgische werkrechtsheren — kunnen afgedwongen worden?

Het antwoord op deze vraag is m.i. *bevestigend*.

5. Het is voldoende bekend dat internationale overeenkomsten zowel direct inwerkende bepalingen als loutere verplichtingen voor de Verdragsluitende Partijen kunnen inhouden. De eerste kunnen onmiddellijk voor de nationale rechtbanken ingeroepen worden; de laatste kunnen alleen de internationale verantwoordelijkheid van de Staat in het gedrang brengen, doch scheppen direct geen rechten of plichten voor de onderdanen van de Staat. Het E.E.G.-Verdrag bevat een dergelijke mengeling van direct werkende en niet-direct-werkende voorschriften.

Uit de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen, welke de uitsluitende bevoegdheid tot uitlegging van het E.E.G.-Verdrag bezit, kan afgeleid worden dat directe werking aan een zo groot mogelijk aantal Verdragsbepalingen moet toegekend worden. Meer precies, volgende Verdragsvoorschriften hebben directe en interne werking:

1) Voorschriften welke duidelijk directe werking vergen — b.v. art. 177 — en/of betrekking hebben op individuen — b.v.: art. 7; art. 85 en 86 (cfr. het «Bosch»-arrest); art. 90, 2°; art. 91, 1°.

2) Voorschriften die het voorwerp uitmaken van een uitvoeringsmaatregel (cfr. de conclusies van Advocaat-Generaal M. Lagrange bij het Costa/Enel-arrest, R.W., 1964-65, t.a.v. 721 *in fine*);

Daarenboven hebben directe werking ook de bepalingen die tot Lid-Staten gericht zijn, indien:

a) zij een onvoorwaardelijk verbod bevatten, derhalve een verplichting niet om iets te doen, doch om iets na te laten; en

b) deze verplichting met geen enkel voorbehoud is voorzien, waardoor zijn werking afhankelijk zou worden gesteld van nadere bepalingen van nationaal recht; en

c) dit verbod er zich krachtens zijn aard geheel toe leent directe werking te verlangen in de rechtstreekse betrekkingen tussen de Lid-Staten en hun justitiabelen. («Van Gend & Loos»-arrest van 5 februari 1963, R.W., 1962-63, 1925).

Het artikel 119 E.E.G.-Verdrag is niet alleen een Verdragsvoorschrift waarvoor een uitvoeringsmaatregel getroffen werd, maar bovendien beantwoordt het, allessins sinds 1 januari 1965, aan de omschrijving van het «Van Gend & Loos»-arrest. Artikel 119 verplicht immers de Lid-Staten de gelijke beloning voor mannelijke en vrouwelijke werknemers te *handhaven*, d.i. een verbod om nog aan die gelijkheid te tornen, dus een verplichting om iets na te laten, welke van geen bepaling van nationaal recht afhankelijk gesteld wordt, terwijl zij krachtens haar aard er zich geheel toe leent directe werking te verlangen in de rechtsbetrekkingen tussen de Lid-Staten en hun justitiabelen.

Dit standpunt wordt echter niet algemeen aanvaard (*contra*: Mr. F. ter Kuile, in *Sociaal-Economische Wetgeving*, 1963, p. 587-589).

Tegen deze stelling zou men inderdaad kunnen aanvoeren dat de gelijkheid op de gegeven datum — noch op 1 januari 1962, noch op 1 januari 1965 — nog niet ten volle bereikt was, zodat thans nog op de Lid-Staten de verplichting rust iets te doen. Dit is m.i. terzake niet dienend. Zeer duidelijk stelt art. 119 E.E.G.-Verdrag dat aan het einde van de voorziene overgangperiode — dus oorspronkelijk vanaf 1 januari 1962, na hogergenoemde resolutie vanaf 1 januari 1965 — elke discriminatie naar kunne in de bezoldiging uitgesloten is. Na afloop van deze overgangstijd, en dus zeker vanaf 1 januari 1965, zal elke justitiabele zich op deze bepaling, die dan directe werking heeft verkregen, kunnen beroepen. De feitelijke tekortkoming van een Lid-Staat vermag niet afbreuk te doen aan de inhoud van een Verdragsvoorschrift en aan de rechten die de justitiabelen eraan kunnen ontleenen.

6. *Besluit*. Vanaf 1 januari 1965 heeft elk vrouwelijk werknemer recht op gelijk loon voor gelijk werk. Andersluidende bedingen in individuele of collectieve arbeidsovereenkomsten zijn ongeldig, want zij gaan in tegen een bepaling van dwingend recht.

Mocht een werkrechtsherenraad nochtans in een concreet geval nog door enige aarzeling in deze bevangen worden, dan moet de procedure van de prejudiciële vraag (art. 177 E.E.G.) toegepast worden. Het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen zou dan meteen de gelegenheid hebben een authentieke uitlegging van art. 119 E.E.G.-Verdrag te verstrekken.

L. P. SUETENS,
Docent aan de Faculteit
der Rechtsgeleerdheid te Leuven.

(1) Dit niettegenstaande in sommige E.E.G.-landen *grondwettelijke* bepalingen de gelijkheid voorschrijven: Frankrijk, Duitsland, Italië. Voor Duitsland, zie tevens de arresten van het Bundesarbeitsgericht, BarbGE 1,258 en 348; BarbGE 4,125 en 135.

(2) Zie hierover L.-E. Troclet, *Éléments de droit social européen*, 1963, 207 e.v.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

BALIELEVEN

Jaarlijks Congres van het Verbond der Belgische Advocaten te Charleroi op 18 september 1965

Op 18 september j.l. hield het Verbond der Belgische Advocaten zijn jaarlijks congres te Charleroi.

Talrijke confraters volgden elke der vele activiteiten van deze congresdag, die, naar oud en beproefd recept, op handige wijze uren van werk met ontspanning combineerde, en aldus van meetaf tot slagen was voorbestemd.

De Heer Stafhouder Achille De Gryse, Voorzitter, verwelkomde hartelijk de deelnemers, waarna — zeer wetenschappelijk — de dag werd ingezet met een bezoek aan de moderne « Nouvelle Centrale Electrique de Monceau-sur-Sambre ». Met bewonderenswaardig geduld en toewijding poogden ingenieurs, aan deze centrale verbonden, de aanwezigen ietwat wegwijs te maken in hun indrukwekkend domein van turbines, regulatoren, distilleermethoden, verbrandings- en recuperatiekamers.

Na een lunch in de ontvangstzalen van « Fabrimetal » scheidden de wegen van de confraters en hun echtgenoten.

De eersten woonden de algemene vergadering van het Verbond bij.

In aanwezigheid van talrijke personaliteiten, waaronder de Koninklijke Commissaris voor Gerechtelijke Hervorming Stafhouder Van Reepinghen, de Stafhouders van de Belgische Balies en verscheidene Stafhouders uit het buitenland, nam de Voorzitter van het Verbond, de Heer Stafhouder A. De Gryse, het woord. Hij schetste de geschiedenis van het Verbond, dat, ontstaan in 1886, perioden van bloei en sluimering kende onder invloed van factoren van politieke, economische en sociale aard, en wees op de moeilijkheden, die het Verbond bij zijn organisatie en werking ondervindt.

De belangrijkste hinderpaal wordt gevormd door het doorgedreven individualisme van de advocaat zelf. Desondanks heeft het Verbond de problemen niet over het hoofd gezien, en werden vele vraagstukken bestudeerd en zeer gedocumenteerde verslagen opgesteld.

Tegenover de ernstige toestand, ontstaan door de verouderde werkmethoden van de Balie enerzijds en de trage afhandeling der zaken anderzijds, moet het Verbond, gesteund door innige samenwerking van al zijn leden, alles in het werk stellen om deze toestand te verhelpen. Hiertoe zal contact opgenomen worden met de Conferentie der Stafhouders en met de Raden der Orde van de Balies.

De Heer Voorzitter kondigde de stichting aan van de « Unie der Jonge Balies en Advocaten », een organisme, waarmee het Verbond vruchtbaar hoopt samen te werken.

Een bijzonder levendig colloquium, onder de wijze leiding van de Heer Voorzitter, over de noodzakelijkheid der werkmethoden van de advocaten aan te passen aan de werkelijke noden, besloot de statutaire vergadering.

Intussen brachten de dames een bezoek aan het kasteel-museum te Mariemont. Door het voorstellen van dit bezoek deden de inrichters een zeer gelukkige keuze. Wat immers kan een vrouwelijk gemoed meer beroeren dan een schat aan de heerlijkste porseleinen — Chinese, Franse en inheemse — aan kunstvoorwerpen allerhande, en een prachtige bibliotheek?

Weer verenigd met de « werkende leden », werd bij

ministeriële woorden en champagne de tentoonstelling van de Franse schilder E. Pignon in het Paleis voor Schone Kunsten geopend, waarna opnieuw champagne vloeide bij de receptie door het Stadsbestuur van Charleroi.

Een uitgelezen banket aan rijke tafelen besloot deze welgevulde congresdag, die het Verbond der Belgische Advocaten alle eer aandeed.

* * *

Wij delen hieronder de openingsrede mee, uitgesproken door de heer Voorzitter van het Verbond, Mr. Ach. De Gryse.

* * *

Geachte confraters,

Ontstaan in 1886 in de schoot van de Jonge Balie te Brussel heeft het Verbond van Belgische Advocaten in de loop van zijn bijna 80-jarig bestaan « ebbe en vloed » gekend. Er zijn momenten geweest waarin het verbond heeft gesluimerd. Dit valt niet te betwisten. Er zijn echter ook glansrijke periodes geweest binst dewelke het Verbond bijna de algemene steun had van de ganse advocatuur.

Toen het Verbond in 1951 zijn 65ste verjaardag vierde in het Justitiepaleis te Brugge, onder Voorzitterschap van Stafhouder Collignon en in aanwezigheid van Koning Boudewijn — toen nog Koninklijke Prins — was het vol sprankelende levenslust.

En ter gelegenheid van dit jubileum publiceerde het Verbond een « memoriaal ». Ik heb deze brochure herlezen. Stafhouder René Victor schreef er het voorwoord van. In deze bijdrage heeft hij gewezen op de moeilijkheden waartegen in de loop van zijn bestaan het Verbond te worstelen had: « *Geen midden*, schreef hij, *waarin de individualistische geest sterkere wortels heeft geschoten dan in het midden der Balie.* »

« Dit doorgedreven individualisme was een haast onoverkomelijke hinderpaal voor de organisatie en de werking van een groepering als het Verbond, dat zich ten doel stelde de belangen van de Balie te verdedigen door een innige samenwerking van al haar leden.

» Wat is dan ook gedurende al die jaren de taak van de leiders van het Verbond een ondankbare taak geweest.

» Wat is er gepredikt geworden in de woestijn en wat is het hopeloos moeilijk geweest niettegenstaande alle aangewende energie belangstelling te wekken voor de grote vraagstukken die de nieuwe tijden ook aan de Balie opdrongen. » (R. Victor - voorwoord Memoriaal 30.6.1951).

Men mag niet zeggen dat het Verbond deze vraagstukken over het hoofd heeft gezien.

Er werden *zeer talrijke* problemen bestudeerd.

*Ze*er gedocumenteerde verslagen werden opgemaakt.

Vele rapporteurs gelastten zich met het uitdiepen van dit of dat vraagstuk dat van bijzonder belang was voor de advocatuur;

en het is ook onbetwistbaar dat het Verbond er herhaaldelijk in geslaagd is een gedachtenstroom te verwezenlijken;

interesse te scheppen voor bepaalde hervormingen die, waren ze toch niet besproken en aangesneden geweest tijdens de diskussies van het Bureau of tijdens de besprekingen op de Algemene Vergadering van het Verbond thans nog niet zouden gerealiseerd zijn of althans niet zo rijk zouden zijn om geplukt te worden...

De werking had wellicht beter kunnen zijn — en men had wellicht kunnen aansturen op méér coördinatie — men had: meer kontakten kunnen zoeken met de Raden van de Orde, met de Conferentie van de Stafhouders, méér voetstappen kunnen aanwenden, kortom de geïsoleerde krachtingspanningen méér kunnen samenbundelen.

Wanneer we dus een bilan opmaken van de activiteit van het Verbond in het verleden en nagaan of dit het eerste punt gerealiseerd heeft van het doel waartoe het in het leven werd geroepen: «*het vrijwaren van de belangen van de Orde en de studie van de problemen die de goede werking van de Justitie moeten verzeke- ren*», stellen wij vast dat het Verbond beslist niet alles gerealiseerd heeft dat men van het Verbond mocht verwachten. — Maar het bilan is niet negatief — zoals sommigen voorhouden.

De schuld ligt niet aan het Verbond alleen maar ook aan de individualistische, kritische geest van de advocaten en aan het gebrek aan interesse zelf. Dit is trouwens geen zuiver Belgisch phenomeen. Ik vermoed dat de advocaten in alle landen dezelfde kwaliteiten en ook dezelfde gebreken hebben.

In een korte studie over de Amerikaanse Balie onlangs gepubliceerd in een Amerikaans tijdschrift doet de «*American Bar Association*» haar beklag over de volstrekte apathie van de Amerikaanse advocaten voor alles wat hun beroepsorganisatie betreft — op de 265.832 licensed lawyers voelt de helft slechts de nood aan zich aan te sluiten... en de American Bar Association is even oud als het Verbond vermits ze in 1878 werd gesticht!

In de geest van sommige Amerikaanse advocaten is ze te «*conservative*» — hetgeen niet belet dat een andere groep Amerikaanse advocaten ze te vooruitstrevend acht — vermits men is overgegaan tot stichting van een concurrerende «*Independant Bar Association*» waarvan de Amerikaanse weekly «*time*» schrijft: «*a newly organised group of conservative lawyers who criticize the American Bar Association for being too liberal!!*».

U ziet, Mijne Heren, dat die individualistische geest van de advocaten overal dezelfde problemen schept...

Ik was deze week op het schitterend geslaagd Congres van de «*Union Internationale des Avocats*» te Arnhem en kon er talrijke interessante kontakten nemen met vooraanstaande advocaten uit verscheidene landen: Portugal, Italië, Libanon, Syrië, enz. Het is mij werkelijk opgevallen hoe in al deze landen de problemen van de advocatuur dezelfde zijn. Er is een onbetwistbaar parallellisme van problemen.

Mag ik ook nog even onderlijnen dat diegenen die aan het Verbond het gebrek van concrete realisaties aanwrijven, veelal uit het oog verliezen dat het Verbond toch geen wetgevende macht heeft, maar aangewezen is om de wensen van de advocatuur te registreren en te coördineren, dat het suggesties moet maken, vraagstukken moet bestuderen, voetstappen moet doen, maar toch de macht niet heeft de hervormingen door te voeren!

Het Verbond is niet perfect. Ik ben daar even goed van overtuigd als U — maar als U het Verbond wilt afschaffen dan vallen ook de schakels weg die de advocaten van dit land toch nader bij mekaar brengen,

zoals vandaag te Charleroi en, valt meteen een organisme weg dat toch best aangewezen is om de beroepsbelangen te verdedigen.

Meester René Victor schreef dan ook terecht in het Memoriaal: «*Het zou een onduidbare tekortkoming zijn wanneer de Confraters zich hiervan geen rekenschap gaven en hierbij niet met geestdrift de werking van het Verbond steunden.*»

* * *

Het Bureau van het Verbond was eensgezind de mening toegedaan dat de oude formules (een algemene vergadering waarop een vooraanstaande spreker het woord zou voeren) voorbijgestreefd waren. Wij stellen U dan ook voor deel te nemen aan een colloquium tijdens hetwelk wij even samen zullen onderzoeken hoe wij best in de toekomst onze beroepsbelangen zullen verdedigen.

De Franse Revolutie had de advocaat beschimpt en bespot, en de collectieve haat ten overstaan van de advocatuur, concertiseerde zich in bepaalde striemende formules: «*La clique purulente des avocats, cette vermine des Etats.*»

De 19e eeuw rehabiliteerde de advocaat. Men vond hem opnieuw overal: in de regeringen, in de politiek, in de administratie... zelfs aan de Balie...

De 20e eeuw is niet meer de eeuw van de advocaat. Het is een zonderling verschijnsel.

Normaal zou in onze tijd de Balie een ongeken- de bloei moeten kennen: op economisch, administratief, sociaal gebied — op alle gebied — stellen zich oneindig veel ingewikkelde vraagstukken, en duizende ingewikkelde wetteksten zijn tot stand gekomen om al deze menselijke relaties te regelen en te beheersen. Het is een uitverkoren werkveld voor de jurist.

Wij stellen echter vast dat terwijl het aantal advocaten (tot vóór enige jaren althans) gedurig is gestegen — het aantal zaken dat hun wordt toevertrouwd gedurig is geslonken.

Bij een gedeelte van het publiek — het zakenleven vooral — heeft de advocaat zijn krediet verloren.

Het probleem is misschien nog veel ernstiger, want ik zou bijna durven schrijven dat de Justitie zelf bij dit publiek haar krediet heeft verloren.

Trage afhandeling der zaken, procedures die jaren aanslepen hebben de cliënteel misnoegd.

Men wenst vooral — wat ik zou noemen een spoedige bediening! Vlugges consultatie en vlugges oplossing.

Met zijn verouderde werkmethode, zijn niet-aangepaste scholing is de advocaat niet meer in staat de «*service*» te presteren die men van hem verwachten mocht.

Men kan het betreuren, maar het is zó.

Veel meer: Presteert de Justitie zelf nog de «*service*» die men van haar mag verwachten? Ik betwijfel het ten zeerste.

Wij moeten dan ook onze beste krachten inspannen in de schoot van al deze organismen die zich op welke wijze ook bemoeien met de vraagstukken eigen aan de advocatuur — Verbond van de Belgische Advocaten — Raden van Orde — Conferentie van de Stafhouders — om de middelen op te zoeken die in deze zeer ernstige toestand kunnen verhelpen.

Dit is het 1ste punt dat ik aan Uw aandacht wilde onderwerpen.

Er is een tweede punt:

Tijdens het verlopen gerechtelijk jaar werd overgegaan tot de stichting van een nieuw organisme dat zich aanvankelijk voornam de naam te dragen van

«syndicaat» maar dat gelukkig uitgegroeid is tot de «Unie der Jonge Balies en Advocaten».

Het Bureau van het Verbond was eensgezind de mening toegedaan dat wij noch onverschillig noch vijandig dienden te staan tegenover deze poging van de jongeren om de activiteiten van de Jonge Balies te groeperen.

In de doeleinden welke deze organisatie beoogt te verwezenlijken zijn er beslist punten die ook behoren tot de doeleinden van het Verbond.

Een strijd tussen onze beide groeperingen is beslist niet gewenst — maar het is wel de bedoeling van het Verbond samen te werken daar waar onze activiteiten dezelfde resultaten beogen. Wij hebben dan ook de leiders van de U.J.B.A. op deze vergadering uitgenodigd opdat zij ook *hun* standpunt zouden kunnen uiteenzetten.

Wellicht komen wij er toe met nieuwe methodes en aangepaste werkmiddelen gezamenlijk *iets* te bereiken.

Ik heb persoonlijk in de loop van het eerste jaar van mijn functies als voorzitter vele vruchtbare contacten gehad met de meeste Balies van het land — die ik heb afgereisd — en ook zeer vele nuttige gesprekken gehad met vele voorzitters en bestuursleden van de verscheidene Conferenties der Jonge Balie, — en ik heb de persoonlijke indruk opgedaan dat indien wij meer coördinatie zoeken van onze activiteiten en vooral onze aandacht beperken tot het onderzoek en de realisaties van 2 of 3 vraagstukken die de Balie interesseren, zonder onze tijd te willen besteden — en te versnipperen aan 20 problemen tegelijkertijd — wij wel bepaalde resultaten zullen bereiken.

Het is in die geest dat ik U verzoek deel te nemen aan dit colloquium dat bedoeld is als een zeer vrije en vriendschappelijke gedachtenwisseling.

BALIE VAN KORTRIJK

De Raad der Orde van de Balie van Kortrijk werd voor het gerechtelijk jaar 1965-1966 als volgt samengesteld:

Stafhouder, Mr. Maurice Claeys; Leden van de Raad, Mr. Achilles De Gryse; Mr. Pierre Gillon; Mr. A. Leuridan; Mr. Joris Declercq; Mr. Jozef Beele; Mr. Germain Van Wonterghem; Mr. Jacques D'Hulst; Mr. Michel Albers.

MEDEDELINGEN

Katolieke Universiteit te Leuven

Postdoctorale Leergang

«De individuele rechtsgescherming in de Europese Gemeenschappen»

Hoewel het politieke Europa stagneert, dringt de dagelijkse inwerking van het Europese Gemeenschapsrecht op het nationale recht steeds meer door.

Bij een geschil betreffende de uitvoering of de beëindiging van een exclusiviteitsovereenkomst, rijst onvermijdelijk de vraag naar haar geldigheid t.a.v. het Europese kartelrecht. Bij betwistingen nopens arbeidsongevallen, komt vaak de toepasselijkheid van de E.E.G.-verordeningen over de sociale zekerheid van migrerende werknemers ter sprake. Geschillen over de uitoefening van een beroepsactiviteit, over het verblijf in het land van E.E.G.-onderdanen, over bezoldigings-

voorwaarden, enz., worden beïnvloed door het Europese Gemeenschapsrecht. Voorbeelden zijn legio: *elke rechtbank en elke advocaat kan in zijn dagelijkse praktijk gemeenschapsrechtelijke bepalingen moeten invoeren*.

Nochtans is dit nieuwe recht door vele magistraten en advocaten niet of onvoldoende gekend. Om hieraan te verhelpen, richt de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Nederlandse sectie, tijdens het komend academiejaar een postdoctorale leergang «De individuele rechtsgescherming in de Europese Gemeenschappen» in. Specialisten in deze problematiek zullen hierin — in een gelukkige afwisseling van hoogleraren, magistraten, advocaten en ambtenaren — het woord voeren om de diverse aspecten van het behandelde vraagstuk grondig te onderzoeken.

Programma en voordrachtgevers

6 november 1965:

Algemeen overzicht van de beroepsmogelijkheden van natuurlijke en rechtspersonen, door W. Van Gerwen, Docent aan de Universiteit.

20 november 1965:

a. Aard van de rechtshandelingen der Gemeenschappen, door A. M. Donner, Kamervoorzitter, Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen.

b. Die Untätigkeitsklage in den Verträgen der europäischen Gemeinschaften, door K. Roemer, Advocaat-Generaal, Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen.

11 december 1965:

Die Nichtigkeitsklage in den Verträgen der europäischen Gemeinschaften, door E. Steindorff, Hoogleraar aan het Institut für europäisches und internationales Wirtschaftsrecht te München.

8 januari 1966:

a. The exception of illegality, door G. Bebr, Juridisch adviseur van de E.E.G.-Commissie.

b. De aansprakelijkheid van de Gemeenschappen, door L. Goffin, Buitengewoon docent aan de Universiteit.

29 januari 1966:

a. La procédure devant la Cour de Justice des communautés européennes, door C. Cambier, Hoogleraar aan de Universiteit.

b. Het procesrecht in kartelzaken, door J.J.A. Ellis, Advocaat te 's Gravenhage.

12 februari 1966:

a. De verhouding gemeenschapsrecht-intern recht, door G. van Hecke, Hoogleraar aan de Universiteit.

b. L'application du droit communautaire par le juge national, door M. Waelbroeck, Docent aan de Vrije Universiteit te Brussel.

5 maart 1966:

Prejudiciële geschillen, door L. P. Suetens, Docent aan de Universiteit.

Bijkomende inlichtingen worden gaarne verstrekt door het Secretariaat van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, College De Valk, Tiense straat, 41, te Leuven.

Vrije Universiteit te Brussel

Rechtsfaculteit René Marcq-Studiecentrum

Ten einde de rechtswetenschap te bevorderen, verenigt het bij de Rechtsfaculteit der Vrije Universiteit te Brussel gevoegde René Marcq-Studiecentrum al de afgestudeerden, die aan werken over juridische onderwerpen wensen deel te nemen.

De werken staan onder de leiding van hoogleraren of docenten die belast zijn met een leeropdracht in de Faculteit, of desgevallend van andere personaliteiten. De deelnemers mogen aan alle of aan sommige werken van één of meer afdelingen deelnemen. Ze mogen eveneens aan de Voorzitter van het Centrum een onderwerp voorleggen dat niet op het programma voorkomt.

De titel «Gediplomeerde van het René Marcq-Studiecentrum» wordt door de Rechtsfaculteit verleend aan deelnemers die zich onderscheiden hebben door hun medewerking aan de werken van één of meer afdelingen, gedurende minstens één jaar, en die hun medewerking tot een geschreven bijdrage verleend hebben.

Dank zij het René Marcq-fonds kan het studiecentrum beslissen dat verdienstelijke (hetzij individuele, hetzij collectieve) bijdragen gedrukt zullen worden. Individuele bijdragen mogen tot de voorbereiding van aggregaats- of bijzondere doctoraatsproefschriften gebruikt worden.

Werkprogramma van het R. Marcq-Centrum van de Vrije Universiteit van Brussel voor het Academisch Jaar 1965-1966

1. Privaatrecht :

a) *Professor R. Dekkers :*

1°) Verzekering en aansprakelijkheid : hun onderscheidene gebieden, hun wederkerige invloed.

2°) Vraagstukken uit het Ethiopisch privaatrecht.

b) *Professoren A. Bernard, A. Le Paige en E. Gütt :*
Rechtsmiddelen in het ontwerp van het gerechtelijk wetboek; vereenvoudigingen en nieuwe problematiek.

c) *Professor J. Gilissen :*

De evolutie van de Belgische wetgeving in de 19e en 20e eeuw.

d) *Docent G. Baeteman :*

De Belgische en buitenlandse ontwerpen van hervorming van het wettelijk huwelijksstelsel.

2. Strafrecht en criminologie :

a) *Professoren H. Bekaert, P. Cornil en F. Dumon :*

De nieuwe oriëntering van de strafwetenschap.

b) *Professor R. Legros :*

De invloed van de moderne strekkingen in het strafrecht op zijn interpretatiebeginselen.

3. Fiscaal recht en openbare financiën :

Professoren E. Schreuder en J. Krings :

a) Provinciale en gemeentelijke fiscaliteit.

b) De belastingen op de kapitaalwinsten.

4. Staatsrecht en administratief recht :

a) *Professor W. J. Ganshof van der Meersch :*

1°) Studie over de respectieve rol van de regering en het parlement bij het opmaken van de wet (in de Franse taal).

2°) Studie over het toezicht door het parlement op de actie van de regering.

b) *Professor J. Van Tichelen :*

De rol van de uitvoerende macht bij het opmaken van de wet (in de Nederlandse taal).

c) *Professor M. A. Flamme :*

De technieken van toezicht op het bestuur.

5. Volkenrecht en internationale politiek :

Buitengewone professoren F. De Pauw en J. Salmon :

De toepassing van het volkenrecht door de Belgische gerechten.

6. Europees recht :

a) *Professor Ch. Hammes :*

1°) De extra-contractuele aansprakelijkheid van de gemeenschappen.

2°) De aard van de sancties voorzien in de verdragen houdende oprichting van de Europese Gemeenschappen.

b) *Professoren J. Heenen, P. Foriers en J. Dassel,*
plaatsvervanger :

Het stelsel van de beperkingen aan de mededinging voorzien in het verdrag van Rome.

Toelatingsvereisten :

a) Doctor in de rechten zijn of drager van een eind-diploma van universitaire studies.

b) Toegelaten worden door de Voorzitter van het Centrum, op voorstel van één der werkleidende professoren.

c) Zich laten inschrijven op het Secretariaat der Universiteit.

Kandidaturen dienen tot de Secretaris van het Centrum gericht.

De Secretaris, De Voorzitter,
G. Baeteman, *J. Heenen,*
Docent, Hoogleraar aan de Rechtsfaculteit.
Derbylaan, 5
Brussel 5

Specialisatiemogelijkheden voor doctors in de rechten

De Faculteit der Rechtsgleerdheid van de Vrije Universiteit te Brussel biedt de Doctors in de rechten volgend aanvullend onderwijs en volgende specialisatiemogelijkheden in het Nederlands :

- Licentie in de Criminologische wetenschappen;
- Licentie in het zeerecht en het luchtrecht;
- Bijzondere licentie in het verzekeringsrecht;
- Bijzondere licentie in het administratief recht;

- Bijzondere licentie in het internationaal recht;
- Bijzondere licentie in het economisch recht;
- Bijzondere licentie in het sociaal recht.

Naast deze bijzondere licenties bestaat er eveneens mogelijkheid cursussen te volgen aan het Instituut voor Europese studies.

In deze bijzondere licenties bestaan o.a. cursussen over fiscaal recht betreffende de zes landen van de Gemeenschappelijke Markt, de rechten van de Mens, de Europese verdragen, het economisch recht van de Gemeenschappelijke Markt, enz.

Nadere inlichtingen over deze afdelingen kunnen bekomen worden op het Secretariaat van de Faculteit Rechten, telefoon 49.00.30 toestel nr. 2210.

In de brochure «Gids van de Student», die gratis kan bekomen worden bij de Inlichtingsdienst van de Universiteit, F. D. Rooseveltlaan 50, Brussel 5, worden eveneens gegevens verstrekt.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor privaatrecht, jrg. 1965 - nr. 3 :

De Vries W. G., Het deelgenootschap. — Matthijs J., De civielrechtelijke bepalingen betreffende de minderjarigen in de nieuwe wet jeugdbescherming.

Overzichten van rechtspraak : G. Van Hecke, Industriële eigendom, auteursrecht, oneerlijke mededinging (1961-64). — R. Rens en J. L. Rens, Professionele aansprakelijkheid van de notaris (1963-64).

Tijdschrift voor Vennootschappen, Verenigingen en Stichtingen, jrg. 1965 - nr. 5 :

Slagter W. J., Degradatie van aandeelhouders of wijziging van hun rechten ? — Van Sasse van Ysselt Th. K. M. J., Nieuwe wet op de zetelverplaatsing. — De Boer H., Medezeggenschap in West-Duitsland. — Van Soest C., Schenking van dividendbewijzen.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1965 - nr. 31 :

Van Bemmelen J. M., Is het strafrecht ultimum remedium ? — Wind W., Is de wettelijke ziekengeldverzekering een sommenverzekering of een schadeverzekering ? — Kan J. M., Terugwerkende Kracht. — Funke A. P., Het eerste arrest van het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen, waarbij «een beschikking gericht tot een andere persoon» is vernietigd. — Marius

Gerlings H. J., Toestemming bij de wet. — Luiking H. F. W., De Prins van Oranje.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie, jrg. 1965 - nr. 4872 :

De Winter L. I., Het Haagse Adoptieverdrag (III, slot). — Stegeman F., Fiduciaire cessie van levensverzekeringen.

Nr. 4873 :

Henriquez E. C., Het domiciliebeginsel in het Antilliaanse internationaal en interregionaal privaatrecht en de invloed daarvan op het Nederlandse recht (I).

Journal des Tribunaux, jrg. 1965 - nr. 4500 :

Dalcq R. O., L'article 1382 du Code civil et les accidents de la circulation.

Revue Internationale des Sciences Administratives, jrg. 1965 - nr. 1 :

Puget H., Les nouvelles structures de la Région parisienne. — Hourticq J., La vie administrative dans les circonscriptions d'action régionale. — Waline M., La réforme de l'administration dans les départements en régions (décrets du 14 mars 1964). — Gaudemet P. M., Le régime de la radiodiffusion et de la télévision en France. — Letourneur M., L'évolution récente de la jurisprudence administrative pour la protection des droits des citoyens. — Gazier F., L'Ecole Nationale d'Administration : Apparences et réalités.

Recueil Dalloz (Paris), jrg. 1965 - nr. 29 :

Véron M., L'article 1er, § 1er, de la loi du 1er août 1905 sur la répression des fraudes et la politique de normalisation.

Oesterreichische Zeitschrift für öffentliches Recht, jrg. 1965 - nr. 3 :

Messner J., Sind die Naturrechtsprinzipien inhaltsleere Formeln ? — Roy Guha S. N., The World Court's Advisory Opinion of 20 Juli 1962 on «Certain Expenses of the United Nations». — Kelsen H., Professor Marcics Theorie der Verfassungsgerichtsbarkeit. — Novak R., Ueber den Amtsantritt des Bundespräsidenten.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"